

Sumqayıt Regional Mədəniyyət İdarəsi
Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemi
Mərkəzi

Biblioqrafik göstərici

Zahid Xəlil - uşaq ədəbiyyatının böyük ismi

Sumqayıt-2022

Tərtib etdi :
Redaktə etdi:

Nəzakət Əliyeva
Nailə Tađiyeva

Zahid Xəlil - uŐaq ədəbiyyatının b yuk ismi: biblioqrafik göstərici /Tərt. ed.:
N.Əliyeva. – Sumqayıt, 2022. – 36s.

Mərkəzi UŐaq Kitabxananın  m kdaŐı tərəfindən tərtib olunmuŐ “ Zahid Xəlil - uŐaq ədəbiyyatının b yuk ismi” adlı biblioqrafik göstəricisi Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri, istedadlı filoloq alim, jurnalist, respublikanın  m kdar müəllimi Zahid Xəlilin - Xəlilov Zahid Abdulla ođlunun 80 illik yubileyi münasibətilə tərtib edilmiŐdir. Göstəricidə yazıçının kitabları, dövri mətbuatda dərc olunmuŐ əsərləri, eyni zamanda həyat və yaradıcılıđı haqqında məlumatlar, həyat və fəaliyyətinin əsas tarixləri, görkəmli Őaxsl rin onun haqqında söylədiyi fikirlər və onun haqqında yazılmıŐ Őeir v  məqalələr, tərcümə etdiyi kitablar, yaradıcılıđından Ő m l r v  müsahibələr  z əksini tapmıŐdır.

Tərtibçidən

Bu il müasir Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri, istedadlı filoloq alim, jurnalist, respublikanın əməkdar müəllimi Zahid Xəlilin - Xəlilov Zahid Abdulla oğlunun 80 yaşı tamam olur. O, filologiya elmləri doktoru, professordur.

Zahid Xəlil Azərbaycan ədəbi-mədəni mühitində şair, nasir, həm də uşaq ədəbiyyatının istedadlı tədqiqatçısı kimi tanınmış alimdir. Zahid Xəlilin poeziyası bilgi vermək, uşaq dünya görüşünü formalaşdırmaq, həyat təsəvvürlərini genişləndirmək gücü ilə səciyyəlidir. Onun çeşidli poetik örnəkləri özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edir, şeir və hekayələri mövzusu ilə bir istiqamətdə ənənəyə bağlanır, digər baxımdan orijinal yaradıcı təfəkkürünün nümunəsi olaraq müstəsna təsəvvür formalaşdırır. Müasir Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının dünya xalqlarına tanıtılmasında Zahid Xəlilin inkaredilməz xidmətləri vardır. Zahid Xəlil yaddaqalan əsərləri və personajları, bir-birindən maraqlı hekayə və nağılları həmişə oxucular tərəfindən maraqla qarşılanıb. Yazıçı Zahid Xəlil 31 kitabın müəllifidir. 1982-ci ildə Rusiyada nəşr olunan "Literaturnaya qazeta"nın "Zolotoy telyonok" mükafatına layiq görülüb. 1987-ci ildə SSRİ üzrə "İlin ən yaxşı uşaq kitabı" müsabiqəsinin qalibi olub. 1988-ci ildə "İlin ən yaxşı uşaq kitabı" Respublika müsabiqəsində birinci yeri tutub. 2008-2010-cu illərdə 6 cildə "Seçilmiş əsərləri" nəşr olunub.

Yubiley münasibətilə Mərkəzi Uşaq Kitabxanası tərəfindən "Zahid Xəlil - uşaq ədəbiyyatının böyük ismi" adlı biblioqrafik göstərici tərtib olunmuşdur. Vəsaitdə Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri, görkəmli şəxslərin Zahid Xəlil haqqında fikirləri, şeirlərindən nümunələr, onun kitabları və dövrü mətbuatda çap olunmuş şeirləri, publisistik yazıları, onun haqqında kitablarda və dövrü mətbuatda yer almış məqalələr toplanmışdır.

Biblioqrafik göstəricidə yalnız Azərbaycan dilində 1969-2022-ci illəri əhatə edən materiallar toplanmışdır.

Göstəricidə materiallar xronoloji qaydada, daxildə isə əlifba sırası ilə qruplaşdırılmışdır. Biblioqrafiyadan istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə sonda yazıçının əsərlərinin və haqqında yazan müəlliflərin əlifba göstəricisi də tərtib olunmuşdur.

Biblioqrafik göstərici geniş oxucu kütlələri – şagirdlər, tələbələr, müəllimlər, kitabxanaçılar, bütün ədəbiyyat həvəskarları üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Zahid Xəlilinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri

Xəlilov Zahid Abdulla oğlu **1942**-ci il mart ayının **20**-də Yevlax şəhərində anadan olmuşdur.

- 1948-1958** -Sabir adına 2 saylı şəhər orta məktəbində təhsil almışdır.
- 1959-1965** -ADU-nun (indiki BDU) Filologiya fakültəsini jurnalistika şöbəsində qiyabi təhsil almışdır.
- 1965-1966** -Yevlax şəhər mədəniyyət evinin müdiri işləmişdir.
- 1966** - Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda nəşr olunan "Gənc müəllim" qəzetinin redaktoru təyin olunmuşdur.
- 1969** -«Uçan çıraqlar» adlı ilk şeirlər kitabı çap olunmuşdur.
- 1969-1970** -Universitetdə Partiya Komitəsinin katibi seçilmişdir.
- 1975** - Filologiya elmləri namizədi seçilmişdir.
- 1977** - Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.
- 1980** -"Ədəbiyyat və onun tədrisi" kafedrasında dosent işləmişdir.
- 1981** - Praqada keçirilən "Məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün ədəbiyyat" adlanan Ümumittifaq Konfranslarda iştirak etmişdir. Keçmiş SSRİ Dövlət nəşrkomun və SSRİ Yazıçılar İttifaqının Uşaq Ədəbiyyatı Şurasının üzvü olmuşdur.
- 1987** SSRİ üzrə "İlin ən yaxşı uşaq kitabı" müsabiqəsinin qalibi olmuşdur.
- 1988** "İlin ən yaxşı uşaq kitabı" Respublika müsabiqəsində birinci yeri tutmuşdur.
- 1990** - Filologiya elmləri doktoru adını almışdır.
- 1991** - Professor adını almışdır.
- 1997** -ADPU-nun Pedaqoqika fakültəsinin dekanı işləmişdir.
- 2002** -"Qızıl qələm" mükafatı laureatı adına layiq görülmüşdür.
- 2006** -Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Tərəqqi" medalı ilə təltif olunmuşdur.
- 2008-2010** "Seçilmiş əsərləri" 6 cildə nəşr olunmuşdur.
- 2012** -Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə ona "Əməkdar müəllim" fəxri adı verilmişdir.
- 2016** "Ağ leyləklər" kitabı "Qızıl kəlmə" mükafatına layiq görülmüşdür.
- 2020** "Dəmir Yumruq dastanı" kitabı Vətən müharibəsində qazandığımız Zəfərdən bəhs edir. Əsərin baş qəhrəmanı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevdir.
- 2022** Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 30 noyabr tarixli Sərəncamı ilə Prezidentin fərdi təqaüdü ilə mükafatlandırılmışdır.

Ədəbi-elmi fikrin tanınmış siması

2022-ci ildə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, istedadlı filoloq alim, jurnalist, respublikanın əməkdar müəllimi Zahid Xəlilin - Xəlilov Zahid Abdulla oğlunun 80 yaşı tamam olur. Zahid Xəlil 1942-ci ildə Yevlax şəhərində doğulub. 1959-cu ildə orta məktəbi, 1964-cü ildə hazırkı Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinin jurnalistika bölməsini bitirib. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin ədəbiyyat və onun tədrisi metodikası kafedrasına rəhbərlik edib. Filologiya elmləri doktoru, professordur. Gəlin bir ömürdə həm yazıçılıq, həm jurnalistlik, həm alimlik, həm də müəllimlik sənətini məharətlə sintez halında birləşdirən Zahid Xəlilin yaradıcılıq fəaliyyətinə qısa bir nəzər salaq.

Zahid Xəlilin ilk şeirindən ("Vətənim") və ilk kitabından ("Uçan çıraqlar"dan) başlayan uğurlu yol onun böyük istedadının aydınlığı üçün əsas zəmin oldu. Onun yaradıcılığının zənginliyində aparıcı xətti uşaq ədəbiyyatı istiqamətində gördüyü işlər təşkil edir. Məşhur altmışıncı illər nəslinin nümayəndəsi kimi dövrün yeniləşən ruhuna, milli mənsubluq duyğusuna, orijinal yanaşmalara köklənən şair bir-birindən maraqlı bədii örnəklərin yaranmasında xidmət göstərmiş ziyalıdır. Şeir və hekayələri mövzu və mündəricəsi ilə bir istiqamətdə ənənəyə bağlansa, digər baxımdan orijinal yaradıcı təfəkkürünün nümunəsi olaraq müstəsna təsəvvür formalaşdırır.

Zahid Xəlilin poeziyası bilgi vermək, uşaq dünyagörüşünü formalaşdırmaq, həyat təsəvvürlərini genişləndirmək gücü ilə səciyyəlidir. Onun çeşidli poetik örnəkləri təkcə məzmun uğurluluğu ilə deyil, həm də fikrin çatdırılması formasının özünəməxsusluğu ilə diqqəti cəlb edir.

Göy çəmənələr yamaca

Sərilmiş bir xalıdır.

Qızıl-qızıl lalələr

Yanağının xalıdır.

Göründüyü kimi, burada təbiətin əsrarəngizliyi timsalında çəmənin obrazlaşdırılması uşaq təsəvvüründəki bir bütövü əhatələyir. Uşaq ədəbiyyatının tanınmış tədqiqatçısı Füzuli Əsgərli vurğulayır ki, "Z.Xəlilin uşaq poeziyasında müxtəlif rayihəli rəssam palitrasının və fırçasının qüdrətindən yaradılmış əlvan boyalı təbiət mənzərələrinə kifayət qədər rast gəlmək mümkündür... Sərrast söz seçimindən düzümlənmiş poetik misralar rəngarəng mənzərələr yaradaraq, təbiətin əsrarəngiz gözəlliyini uşaqlara daha çox sevdilir".

Zahid Xəlilin altı cildlik "Seçilmiş əsərləri"ndə (2008) yer almış hər poetik örnəklə uşaq dünyasına işıq salır. Maraqlı yozumu, orijinal mənalandırması ilə uşaqların təsəvvürlərini canlandırmaqla yanaşı, həm də onlar haqqında bilgi vermək məqsədi daşıyır. "Yaxma", "Leylək", "Qurbağa", "Qazayağı", "Gilas", "Dovşan və köpək", "İydə", "Keçi və Əziz", "Dilərənin danası", "Külək və Mələk" və s. kimi poetik şeir nümunələri yığcamlığı, lakonik və sadəliyi, aydınlığı ilə qəlblərə yol tapır.

Z.Xəlil uşaq ədəbiyyatının istedadlı nümayəndəsi olmaqla yanaşı, həm də yazdıqları ilə uşaq qəlbinin memarıdır, onların rübabını dilləndirə bilən çox az-az sənətkarlardandır.

Ədəbiyyatımızın tarixinə uşaq şairi kimi adını yazmış bu sənətkarın yaradıcılığında uşaq bədii nəsrinin çeşidli poetik nümunələri də kifayət qədərdir. "Kağız adamlar", "Abdulla baba", "Qulamın qəribə qarnı", "Tüklüçə", "Siçanların padşahı pişik", "Bağırmaq istəyən adam", "Qarışqaların evi", "Beçə", "Arıların düşməni", "Ağca və Axça", "Turalın atı", "Quyruq", "İnci", "Günəşi qoparmaq istəyən aylar", "Qayıq sürən ayı balası", "Güzgü",

"Üzgüçü Tural", "İki nar" və s. kimi bədii nəsr nümunələrinin hər birisi uşaqların təsəvvürlərinə, düşüncəsinə hesablanmış və onları öz dillərində, öz təsəvvürlərində olan səviyyədə təqdim edə bilmək gücü ilə səciyyəlidir.

Uşaqlar və gənclər üçün orijinal şeirlər yazan sənətkar nəsr sahəsində də yenilik axtarışına çıxdı. Uşaqların yeni üsluba, yeni mövzulara mənəvi ehtiyacları olduğunu duyan yazıçı ötən əsrin 80-ci illərinin əvvəllərində özünün "Ballıca" adlı nəsr əsərini çap etdirdi. Bu, yazıcının ilk nəsr əsəri olsa da, az bir vaxtda uşaqların sevimli kitabına çevrildi. Bu kitaba daxil edilmiş "Papaq", "Peçenyedən yaranmış qız", "Güzgü", "İki adamcıqaz", "Qırmızıpapaq və canavar", "İki nar", "Qayıq sürən ayı balası", "Bağırmaq istəyən adam", "Üçbucaq ölkənin adamları", "Çiyələklərin çəhrayı nağılı", "Coğrafiya dərində taxılan eynək", "Günəşi qoparmaq istəyən ayılır", "Ləyaqətli adam və onun qarnı" və sair kiçik hekayələri onun bitkin, orijinal qələm sahibi olmasından xəbər verir.

Zahid Xəlilin uşaq nəsrində fantaziya çox güclüdür. Məsələn, "Peçenyedən yaranmış qız" nağılında yaratdığı burnu xalis marmeladdan, gözləri moruq mürəbbəsindən, qulaqları və ağız qaymaqdan düzəldilmiş bu qız dinamik fəaliyyətdə olan canlı bir varlıq kimi kiçikyaşlı oxucuda maraq yaradan fəal bir uşaq təsiri bağışlayır. Tanınmış təmsil ustası Hikmət Ziya yazıcının bu məharətini yüksək qiymətləndirərək yazırdı: "Mən uşaq yazıçısı kimi bu faktın üzərində xeyli düşündüm. Axı, necə ola bilər ki, bu boyda yalanlara uşaq inansın. Yazıçı cansız əşyaları insan kimi düşündürür, onların bir-birinə qəzəb, nifrət və sevinclərini göstərir, uşaq da buna inanır. Görünür bu cəhət də yazıcının şairliyi ilə bağlıdır. Axı, necə olur ki, biz çəmənin "bağçaya düşən bir gözəlin yaylığı" olduğuna inanırıq, peçenyedən yaranmış qızın küçələrdə gəzməsinə inanmırıq".

Zahid Xəlilin dramaturji yaradıcılığı da diqqəti cəlb edir. Bu maraq doğuran dramaturji əsərin ikisi - "Küp" və "Lampacıq" folklor motivləri əsasında, "Ata ocağı" isə həyatdan götürülmüş mövzu əsasında qələmə alınmışdır.

Yazıcının müxtəlif janrlı orijinal bədii yaradıcılığının əhatə dairəsi genişləndikcə respublikamızın hüdudlarını aşaraq bir çox dünya xalqlarının dillərinə tərcümə olundu. Əsərləri dünyanın müxtəlif xalqlarının dillərinə tərcümə olunaraq böyük tirajla çap olunduqca və ətrafına çoxlu oxucu topladıqca, ayrı-ayrı qələm sahibləri: xarici ölkə şair və yazıçıları, ədəbiyyatşünas-tənqidçilər müntəzəm olaraq Zahid Xəlilin yaradıcılıq laboratoriyasına daha dərinə nüfuz etdilər. Yüz min tirajla yayımlanan "Detskaya literatura" jurnalı onun yaradıcılığının təhlili və təbliğinə geniş yer ayırdı. Jurnalın baş redaktoru, görkəmli rus yazıçısı Sergey Alekseyev yazırdı: "Zahid Xəlil özünü uşaq ədəbiyyatına həsr etmişdir və onunla nəfəs alır. Bu sahəni təkcə xüsusi tədqiqatlarında deyil, həmçinin televiziya verilişlərində, kütləvi qəzet və jurnallarda da təbliğ edir. Zahid Xəlilin şeir və nağıllardan ibarət olan "Salam, Cırtan!" əsəri incə, təkrar olunmaz yumorla, yeri gələndə satirik məqamlarla öz bədii siqlətini balaca oxuculara göstərmişdir. Zahid Xəlilin bu kitabı olduqca aydın və işıqlı üslubda yazılmışdır".

Zahid Xəlilin elmi-bədii yaradıcılığı haqqında bir çox görkəmli sənət adamlarının fikirləri ilə rastlaşırıq. Görkəmli tənqidçi, akademik B.Nəbiyev onun uşaq yaradıcılığına xüsusi rəğbət bəsləmiş, Andersen və Qrimm qardaşları ilə müqayisə etmişdir. Rus şairlərindən S.Baruzdin, S.Mixalkov, Y.Yevtuşenko, Y.Kuşak, P.Frenkel, tənqidçilər İ.Motyayov, N.Filonova, M.Vlasova, P.Ulyaşov, türkmən şairi A.Qarayev, moldav yazıçısı F.Mironov, eston şairi X.Miyand, Litva ədəbiyyatşünası V.Aurila, başqırd şairi M.Kərim, M.Qali və digər sənətkarlar onun yaradıcılığı haqqında xoş sözlər söyləmişlər.

Rus tənqidçisi İ.Motyayov Zahid Xəlilin poeziyasını təhlil edərək onun yaradıcılıq sirlərini açmış və qeyd etmişdir ki, Zahid Xəlilin şeirlərində dünya olduqca mərhəmətli, işıqlı,

rəngarəngdir, gur səslı, harmonıkdir. Şair ona görə diqqəti cəlb edir ki, o, tək cə ədəbiyyat tarixçisi və tənqidçisi deyil, hər şeydən əvvəl yaxşı uşaq yazıçısıdır. Zahid Xəlilin uşaq ədəbiyyatına gəlmə səbəbi onun yaradıcılıq axtarışları, sənətdə novatorluğu ilə bağlıdır.

Zahid Xəlil ərsəyə gətirdiyi bədii yaradıcılığı ilə dünyaya pəncərə açmışdır, Azərbaycan uşaq ədəbiyyatını dünyanın bir çox ölkəsində tanıtmışdır. Mübaliğəsiz deyə bilərik ki, müasir Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının dünya xalqlarına tanındılmasında Zahid Xəlilin inkaredilməz xidmətləri vardır. Fitri istedadı hesabına ərsəyə gətirdiyi əsərlərinin bədii dilinin təbiiliyi, təsvir etdiyi həyat səhnələrinin tam təfərrüatı ilə bədiiləşdirməsi, fərdi yaradıcılıq üslubunu olduğu kimi saxlaması və sair əsl sənətkara xas olan xüsusiyyətlər ona dünya uşaq ədəbiyyatı korifeyləri ilə müqayisə olunmaq imkanı qazandırmışdır. Çünki Zahid Xəlil öz yaradıcılığında nəsihətçiliyə yol vermir, uşaqlara yorucu əxlaq dərsi keçmir, yalnız onlarla poetik bir dillə söhbət edir. Əxlaqi məsələlərin həlli onun qələmə aldığı tarixin, rəvayətlərin, nağılların özündən doğur.

Yetmiş yaşı qeyd edilən Zahid Xəlil bu gün də yorulmadan, gənclik tərəvətilə yazıb-yaradır, milli uşaq ədəbiyyatının inkişafı naminə problemlı məsələlərin tədqiqatını aparır, yeni, uşaqları cəlb edəcək mövzular üzərində düşünür: "İndi uşaqlar üçün hekayələr yazıram. Ancaq dərslık hekayələri. Bu mənim həyatımda yeni bir mərhələdir. Heç vaxt dərk etməmişəm ki, məktəb üçün xüsusi hekayələr lazımdır. İndi çalışıram bu şərtlərə cavab verən əsərlər yazım və köhnə əsərlərimi də bu şərtlərə uyğun işləyirəm. Əliyə yaxın hekayə yazım", - deyir.

Z.Xəlil Azərbaycan ədəbi-mədəni mühitində tək cə şair, nasir kimi maraq doğurmur, həm də uşaq ədəbiyyatının istedadlı tədqiqatçısı kimi tanınmış alimdir. Onun bütünlükdə ədəbi irsi bədii və elmi olmaqla iki istiqamətə köklənmişdir. "Azərbaycan uşaq poeziyası və folklor" mövzusunda yazdığı (1974) namizədlik dissertasiyası (indiki fəlsəfə doktorluğu) ədəbiyyatımızın köklü bir probleminin araşdırılmasına hesablanmışdır. "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının mənşəyi, təşəkkülünün əsas amilləri və inkişaf problemləri" mövzusunda yazdığı (1990) doktorluq dissertasiyası da namizədlik dissertasiyasının davamı olmaqdan əlavə, həm də orada həllini tapmamış məsələlərin araşdırılması baxımından ciddi əhəmiyyət daşıyır. Problemin uğurluluğunun əsas və diqqəti cəlb edəcək tərəfi bir istiqamətdə Z.Xəlilin uşaq ədəbiyyatının istedadlı nümayəndəsi kimi mahiyyətə bələdliyidirsə, digər istiqamətdə araşdırma, tədqiqatçı bacarığı ilə bağlıdır.

Bütün bunlarla yanaşı, Z.Xəlilin zəngin fəaliyyətində diqqət önünə gətirilməli bir tərəf də var, bu onun müəllimlik fəaliyyəti ilə bağlıdır. O, uzun illər Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Uşaq ədəbiyyatından mühazirələr oxumuş, magistr və bakalavr pilləsində dərslər aparmışdır. Rəhbərliyi altında proqramlar, dərslər vəsaitləri, metodik vəsaitlər hazırlanmışdır. "Uşaq ədəbiyyatı" dərsliyi (F.Əsgərli ilə birgə) bunun göstəricisidir. Bütün bunlar şair, nasir, publisist, alim Zahid Xəlilin zəngin yaradıcılıq yolunun möhtəşəmlik göstəricisidir.

Görkəmli yazıçı Zahid Xəlil hələ də yazıb-yaradır və biz də ona uzun ömür və yaradıcılığında uğurlar diləyirik!

Füzuli ƏSGƏRLİ,
filologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, ədəbiyyatşünas-tənqidçi

Görkəmli şəxslərin Zahid Xəlil haqqında fikirləri

Uşaq ədəbiyyatı sahəsində çalışan Zahid Xəlil kimi yazarlar kiçik oxucularını dünya genişliyinə çıxaran, bir sözlə, uşağa yaxın olan obyektlərin təsvirindəki fikrə doğru gedən, həyat həqiqətlərinin mahiyyətinə nüfuz edən sənətkar kimi qiymətləndirilməlidir.

Məmməd Cəfər Cəfərov,
Akademik

Uşaq şeirinin bir çox səciyyəvi xüsusiyyətləri olduğundan heç də hər şair bunu həmişə müvəffəqiyyətlə yarada bilmir. Müasir dövrdə Zahid Xəlil kimi şairlərin uşaq şeirləri çox böyük ədəbi-bədii irs təşkil edir

Musa Adilov,
filologiya elmləri doktoru, professor

Zahid Xəlil istedadlı alimdir. Mən onun doktorluq işinin müdafiəsində opponet olmuşam. Onun «Azərbaycan uşaq ədəbiyyatının mənşəyi, təşəkkülünün əsas amilləri və inkişaf problemləri» mövzusunda yazdığı dissertasiyasını elm üçün ən böyük uğur sayıram. O, təbiətə sakit, mədəni insan olsa da, üzərində ciddi çalışırdı. Çətin yollarda irəliləyib, elmin inkişafı naminə sınaqlardan çıxıb, döyüşüb ön sırada gedən ən layiqli müstərib bir əsgərdir. Zahid Xəlil ədəbiyyatın ən çətin yollarını mətanətlə keçdi.

Bağır Bağırov
filologiya elmləri doktoru, professor

Zahid Xəlilin adı bizim üçün çox doğma və əzizdir. Bunun da bir çox səbəbləri var... Amma mən Zahid müəllimi həm də folklorşünas kimi tanıyıram. Xalqın mifik yaddaşı, pasportu sayılan folkloru uşaq ədəbiyyatında elmi cəhətdən arayıb-araşdırıb yaratdığı gözəl sənət nümunələri ilə xalqına, körpə balalara hədiyyə etmək çətin və fərəhli bir işdir. O, gərgin zəhmət nəticəsində bütün bunlara nail olub. Bu baxımdan Zahid Xəlil kimi qələm sahibləri alqışlara layiqdir.

Rüstəm Rüstəmzadə ,
filologiya elmləri doktoru, professor

Zahid Xəlilin kiçik şeirləri və nağıllarından ibarət olan kitabları ədəbiyyatımıza maraqlı bir uşaq şairinin gəldiyini xəbər verirdi. Əsərlərini uşaqlarla bərabər böyüklər də oxuyur. Fantaziyanın bolluğu, hadisələrin qeyri-adiliyi, dərin yumor, ağıllı və ibrətamiz əhvalatlar onun yaradıcılığının əsas məziyyətlərini təşkil edir.

Qara Namazov,
filologiya elmləri doktoru, professor

Zahid Xəlilin balacalarla rəftar tərzi, onların dünyasına enmək məharəti təqdirəlayiqdir. İfadələrin təbiiliyi, misraların ritmi, lövhələrin əlvanlığı, qafiyələrin uyarlılığı gözəldir. Ən yaxşı cəhət budur ki, uşaq ədəbiyyatının seyrək yaradıcıları sırasına zəkali şair gəlmişdir. Zahid Xəlil güləb nəfəsli balalarımıza türk ruhu, islam əqidəsi təlqin edən təzə əsərlərlə pərəstişkar oxucularımızı istiqlalın, inqilabın müjdəli üfüqlərinə səsləyir.

İmamverdi Əbilov,
filologiya elmləri doktoru

... Uşaq poeziyasında işlədilən atalar sözlərinin məzmununa diqqət yetirəndə əsasən aşağıdakı mövzulara geniş yer verilir. Vətən, xalq, birlik, mərdlik, mərdliyə qarşı mənfə münasibət və sair. Bu kimi mövzular əsasən poemalarda və mənzum hekayələrdə mühüm yer tutur. Zahid Xəlilin şeirlərində, poemalarında, mənzum hekayələrində atalar sözü və zərb-məsəllər əsərin əsas mövzusunu daha da əyaniləşdirir, ümumiləşdirir və nəticədə uşaqlara müxtəlif hadisələr haqqında fikir yürütməyə yol göstər.

Vaqif Mərdanov,
dilçi alim

Bir yaşından 11-12 yaşa qədərki dövr uşaqların həyatında hər cür yaradıcılığa, əfsanə və uydurmalara, şeirə, sənətə heyranlıq dövrüdür, əyaniliyə, portret, tablo, karikatura və mənzərə təsvirlərinə aludəçilik dövrüdür. Bu dövrdə assosiasiyalar, müqayisə və qarşılaşdırmalar həm estetik, həm də didaktik tərbiyə vasitəsi – varlığı dərk etmə vasitəsi rolunu oynayır... Zahid Xəlilin «Mən rəngləri tanıyıram» şeiri bu baxımdan maraqlıdır...

Xasay Cabbarov ,
filologiya elmləri doktoru

Təbiəti sevmək kimi ayrı-ayrı fəsillərin haqqında balacaların dili ilə söhbət açmaq, müxtəlif bitki və heyvanlara xas olan cəhətləri uşaqlara anlatmaq bu şeirlərdə müəllifi maraqlandıran əsas məsələdir. Hadisələri oxuculara məharətlə, səlis, aydın dillə çatdırmaq baxımından da Zahid Xəlilin şeirləri yaxşı təsir bağışlayır. Şeirlərindəki rəngarənglik, uşaq aləminə həssas müdaxilə qabiliyyəti göstərir ki, Zahid Xəlil ədəbiyyatımızın bu sahəsi ilə təsadüfi maraqlanmır. Onun daha ciddi uşaq əsərləri yazmaq imkanları vardır

Aydın Hacıyev ,
filologiya elmləri doktoru, professor

Zahid Xəlilin şeirləri şifahi xalq ədəbiyyatı və folklor ilə bağlıdır. Lakin diqqət yetirəndə bu əsərlər müəllif təxəyyülünün orijinal məhsuludur. Burada da təhkiyə üsulu daha çox nəzərə çarpır. Nağıl-poemalarını sevdiren cəhətlərdən biri də onların realizmlə sağlam və qüvvətli fantastikasının birləşməsidir. Fantastik ünsürlər poemaları daha oxunaqlı edir. Bu əsərlər oxucunun qəlbində yuva salır, onların fikir və hisslərinə hakim kəsilir. Zahid Xəlilin əsərlərini uşaqlar kimi böyüklər də hərarətlə oxuyur. Bu müvəffəqiyyətli əsərləri qıraət etmək azdır. Hətta müəllimlərimiz ibtidai siniflərdə ana dilinin tədrisi prosesində zəngin materialdan səmərəli istifadə edə bilirlər.

Kamil Quliyev,
filologiya elmləri doktoru

Son illərdə uşaqlar üçün bir sıra maraqlı hekayələr, poemalar, şeirlər, pyeslər və sair janrlarda əsərlər yaranmışdır. Həm də bunların çoxu ədəbiyyata gələn istedadlı qələm sahiblərinin hesabınadır. Şair və nasirlərimizin «nəcib, sevən, olduqca rıqqətli» uşaq qəlbinə, uşaq dünyasına nüfuz etmələri, uşaq psixologiyasını öyrənməyə cəhd göstərmələri sevindirici bir haldır. Bu baxımdan Zahid Xəlilin əsərləri xüsusilə diqqəti cəlb edir.

Dursun Məmmədov ,
pedaqoji elmlər namizədi, dosenti

Alman, ingilis, çex, polyak, ərəb və bir çox digər xalqların uşaqları üçün mənəvi qida olan Zahid Xəlil yaradıcılığı bəşəri səciyyə daşıyır. Bu gün bizim milli iftixar hissi keçirməyə haqqımız var. «Dünyanın ən balaca nağılları»nın hər birində insanı düşündürmək, xeyir-şər, halal-haram, toxluq-tamahkarlıq, düzlük-mənəvi saflıq və s. fəzil və rəzil cəhətlər qarşı-qarşıya qoyulur. Əsl həqiqət açıqlanır. Öz tale payından razılıq edən Zahid Xəlil məsum insanların 40 illik dostu idi. Bundan böyük xoşbəxtlik hamıya nəsb olma bilməz.

Şahrza Ağayev ,
Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun dosenti

Mən uşaq yazıçısı kimi bu faktın üzərində xeyli düşündüm. Axı necə ola bilər ki, bu boyda yalanlara uşaq inansın. Yazıçı cansız əşyaları insan kimi düşündürür, onların bir-birinə qəzəb, nifrət və sevinclərini göstərir. Uşaq da buna inanır. Görünür bu cəhət də yazıçının şairliyi ilə bağlıdır. Axı necə olur ki, biz çəmənin «bağçaya düşən bir gözəlin yaylığı olduğuna» inanırıq, peçenyedən yaranmış qızın küçələrdə gəzməsinə inanmırıq. Bu Zahid Xəlil sənətinin ən böyük uğurudur.

Hikmət Ziya,
şair

Zahid Xəlil müasir ədəbiyyatımızın ən görkəmli nümayəndəsidir. O, istedadı ilə milli dəyərlərə də, dünya ədəbiyyatına da yaxşı bəllidir. Uşaq dünyasını əsl sənətkar kimi hiss edib, əsərləri balalarımızın ürəyinə yol tapıb, onları sevindirmiş, onların sevimlisinə çevrilmişdir. Eyni zamanda, bir pedaqoq kimi də, ədəbiyyatın təbliğatçısı kimi dərin hörmət qazanan istedad sahibidir.

Elçin,
Xalq yazıçısı Elçin

Zahid Xəlil bu gün yaradıcılığının ən gözəl vaxtını yaşayır. Yeni nağıllar, şeirlər yazır. Bununla uşaqların ürəyində kiçik bir işıq yandırır. Zahid Xəlilin ən balaca nağılları ilə uşağa böyük həqiqətlər öyrətmək olar. Onun sözləridir: balaca kibritlə böyük ocaqlar yandırmaq olar, balaca açarla iri darvazaları açmaq olar, balaca uşaq gözü ilə də bütün dünyanı görmək olar.

Rafiq Yusifoğlu,
«Göyərçin» jurnalının baş redaktoru, uşaq şairi

Zahid Xəlil Azərbaycanın görkəmli müasir uşaq yazıçılarından biri kimi tanınır. Şair, nağılçı, yazıçı, tərcüməçi və tanınmış Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı tədqiqatçısı kimi respublikadan uzaqlarda da tanınır. Bizim jurnalın səhifələrində Z.Xəlilin əsərləri dəfələrlə təhlil edilmiş, tənqidçilər onun yaradıcılıq manerasının milli cizgilərini xüsusi vurğulamış və bununla yanaşı, onu müasirliklə bağlı olan ciddi problemlərə toxunmuşdur. Zahid Xəlil özünü uşaq ədəbiyyatına həsr etmişdir və onunla nəfəs alır. Bu sahəni təkcə xüsusi tədqiqatçılar deyil, həmçinin televiziya verilişləri, qəzet və jurnallar da təbliğ edir.

Sergey Alekseyev,
«Detskaya literatura» jurnalının baş redaktoru,
Dövlət mükafatı laureatı

Mən Zahid Xəlilin «Azərbaycan hekayələri» toplusunu tərcümə edirəm və buna sevinirəm. Sevinirəm ki, uzun illər məşğul olduğum və dərinəndən maraqlandığım Azərbaycan ədəbiyyatı ilə tanışlığım genişlənəcəkdir.

Qalina Kobetskayte,
Litva ədəbiyyatşünası, tərcüməçi

Zahid Xəlili Xəlili 1976-cı ildən tanıyıram. O vaxt mən Bakıya Ümumittifaq uşaq və gənclər kitabı həftəsinə dəvət olunmuşdum. Zahidlə tanış oldum və o mənim çox xoşuma gəldi. Mən bir çox Azərbaycan yazıçıları ilə dostluq əlaqəsi saxlayıram, lakin Zahid Xəlil mənim ən yaxşı dostumdur. O, xoşxasiyyət, səmimi insan və gözəl uşaq yazıçısıdır.

Filip Mironov,
Moldav uşaq yazıçısı

Zahid Xəlili xoşbəxt bir insan sanıram. Çünki o, gələcəyimiz olan uşaq qəlbinin mühəndisidir. Sərdar Məmmədov Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü. Zahid Xəlilin şeirlərində dünya olduqca mərhəmətli, işıqlı, rəngarəngdir, gur səslə, harmonikdir.

İqor Motyaşov,
Rus tənqidçisi

Zahid Xəlilin şeirləri xoşuma gəlir. Hər şeydən əvvəl şairin uşaqlarla səmimi söhbəti ürəyimə yatır. Hiss olunur ki, Zahid Xəlil uşaq ədəbiyyatımızın və folklorumuzun ən yaxşı ənənələrindən bəhrələnib, orijinal əsərlər yaradıb.

Cavad Cavadlı,
şair

Zahid Xəlil mənim uşaqlıq illərimin şairi olub. Həm də sevimli müəllimlərimdən biri olub. Şeir aləmində isə onu özümə ustad sayıram. Çünki bu yolda əlimdən tutan, ilk kitabıma ön söz yazan da Zahid Xəlil olmuşdur.

Səhər ,
Yazıçılar Birliyinin üzvü

Zahid Xəlili «Qələbə», «Mübariz» və «Təşəbbüs» qəzetlərində məsul katib və redaktor işləyən vaxtlarından tanıyıram. Onun adına və özünə həmişə hörmətlə yanaşıram. Zahid Xəlil səmimi bir insandır. Onun haqqında bizim qəzetin səhifələrində çox məqalələr dərc olunub. Zahid Xəlil sevilir, oxunur və oxunacaqdır.

Sabir Hacıyev,
«Gəncənin səsi» qəzetinin redaktoru

İllər keçir, insan yaşa dolur, fərəh üstə fərəh gəlir. Bizi də fərəhləndirən hörmətli qələm yoldaşımız şair Zahid, həm də alim Zahid olmuşdur. Bu isə bizim üçün iki qat sevincdir. O bir alim kimi uşaq ədəbiyyatının ən zəruri, dərin ehtiyac duyulan sahələrinə aid məsələləri elmi cəhətdən araşdırmış, qiymətləndirmişdir. O, bizim fərəhimizdir.

Aydın Babayev,
«Kür» ədəbi məclisinin üzvü, jurnalis

Bəşəriyyətin ümid çirağı, gələcəyi olan uşaqların öz aləmi, necə deyərlər, sehrli dünyası var. Bu dünyaya səyahət etmək ətraf mühətdəki hadisələri balacaların təxəyyülü dairəsində onlara çatdırmaq isə hər bir sənət adamından istər yazıçı olsun, istərsə də şair, xüsusi bacarıq tələb edir. Şeir və poemaları məktəblilər tərəfindən sevilə-sevilə oxunan şair Zahid Xəlilin yaradıcılığı bu cəhətdən təqdirəlayiqdir.

Rahib Rəsulzadə – jurnalist

Zahid Xəlili Xəlili 1976-cı ildən tanıyıram. O vaxt mən Bakıya Ümumittifaq uşaq və gənclər kitabı həftəsinə dəvət olunmuşdum. Zahidlə tanış oldum və o mənim çox xoşuma gəldi. Mən bir çox Azərbaycan yazıçıları ilə dostluq əlaqəsi saxlayıram, lakin Zahid Xəlil mənim ən yaxşı dostumdur. O, xoşxasiyyət, səmimi insan və gözəl uşaq yazıçısıdır.

Filip Mironov

Moldav uşaq yazıçısı

Zahid Xəlil rus oxucularının qəlbinə yol tapan bir sənətkardır. O, məhdudiyyətindən asılı olmayaraq hər bir oxucunun mənəvi tələbini duya bilir. Onu söz sehrinə sala bilmək iqtidarına malikdir.

Marianna Yampolskaya,

Rus tənqidçisi

Mənim dostum Zahid Xəlil həm gözəl şair, həm də gözəl tərcüməçidir. Aqniya Barto – rus uşaq şairi Zahid Xəlilin əsərləri oxunan, insanı özünə cəlb edən qeyri-adi töhfələrdir.

Mustay Kərim,

Başqırd şairi

Zahid Xəlil mənim xatirimdə ən görkəmli yerlərdən birini tutan sənətkardır, dostdur. Onun yazdığı «Azərbaycan ədəbiyyatı» təkcə zəhmət və öz işini dərindən dərk etmək bacarığı duyulmur, eyni zamanda, istedadlı tədqiqatçının ürəklə ərsəyə gətirdiyi bir iş görünür.

Aurila Vintsas İonoviç,

Litva ədəbiyyatşünası

Zahid Xəlil mənim uşaqlıq illərimin şairi olub. Həm də sevimli müəllimlərimdən biri olub. Şeir aləmində isə onu özümə ustad sayıram. Çünki bu yolda əlimdən tutan, ilk kitabıma ön söz yazan da Zahid Xəlil olmuşdur.

Səhər şairə,

Yazıçılar Birliyinin üzvü

Zahid Xəlilin yaradıcılığında seçmə şeirlər

Dəmir yumruq

"Dəmir yumruq" - bu gözəl söz
El-obanın dilindədir.

Dəmir yumruq dəmir kimi
Bir kişinin əlindədir.

Dəmir yumruq beş barmaqdı,
Amma böyük bir ölkədi.
Cəsarətədi, şücaətədi.
Nə tərəddüd, nə "bəlkə"di.

O anlatdı kimin tərə,
Kimlərin dağ olduğunu.
Kimin nəcins olduğunu,
Kimlərin haqq olduğunu.

Hamı gördü həqiqəti,
O ədalət timsalیدی!
Düşmənlərin tərəsində
Bir fəlakət timsalیدی!

O anlatdı yer üzünə,
Məğlub nədi, zəfər nədi.
O adi bir yumruq deyil,
Nağıldakı möcüzədi.

Dəmir kimi, polad kimi
Birləşdirdi insanları.
İlin payız günlərinə,
O qaytardı ilk baharı.

Dəmir yumruq möcüzədi,
Sağdan vurdu, soldan keçdi.
Düşmən kəsdi qabağını
Dağdan vurdu, yaldan keçdi.

Yorulmadı, usanmadı,
Heç dərmədi nəfəsini.
Dəmir yumruq gedib tutdu
Qarabağın zirvəsini.

O yandırdı Qarabağda
Elin sönmüş çırağını.
Yağmalanmış torpağıma
Taxdı zəfər bayrağını.

Haqqı nahaqq etmişdilər.
O qaldırdı haqq səsini.
Onun polad iradəsi
Titrətdi Yer kürəsini.
Dəmir yumruq, ömrüm boyu
Sənə nəğmə deyəcəyəm!
O qüdrətli barmaqlara

Qızıl əlcək hörəcəyəm!

Azərbaycan əsgəri

Ey Qorqud babamızın,
İgid Bamsı Beyrəyi!
Bu torpağın, bu xalqın,
Daim vuran ürəyi.

Vətən dara düşəndə
Şərəf bildin səngəri.
Düşməne qənim oldun,
Azərbaycan əsgəri.

Xalqın xeyir –duası
Qüvvət oldu qolunda.
Əzdin o nankorları
Haqq, ədalət yolunda.

Döyüş meydanlarında
Möhkəm dedin sözünü.
Qarabağ torpağının
Sən ağartdın üzünü.

Cənab İlham Əliyev
Buraxmadı bir anı.
Mahir komandan kimi
Heyran etdi dünyanı.

Geydi döyüş paltarın
Sıyrıldı qılınc kimi.
Qoymadı Qarabağı
Qalsın bir qaxınc kimi.

Nə qədər ki, dünyada
Hələ var ağı azlar.
Özgə torpaqlarına
Göz dikən yaramazlar.

Nə qədər ki, hələ də
Acı dadır həqiqət.
Demək ki, burnumuzun
Ucundadır fəlakət.

Nə qədər ki, dünyada
Hökm edəcək yalanlar.
Xəzinələr üstündə
Yatacaqdı ilanlar.

Yekə-yekə məmurlar
Qızaracaq, yanacaq.
Bir qarın yemək üçün
Ədaləti danacaq.

Hələ sənin iş yerin
Səngərlər olacaqdı!
Hələ çox-çox zəfərlər
Arxada qalacaqdı!

Təki dünya durulsun.
Başa vur döyüşləri.
Allah həmdəmin olsun
Azərbaycan əsgəri!

Şuşa şerləri

Otuz ildi bulaqlar
Dərd-kədər çağlayırdı.
Yolları ot basmışdı
Dərələr ağlayırdı.

Manqalların başında
Araq vururdu yağı!
Ürəyimdə yanırıdı
Yüz bayatı, min ağı.

Həsərlə inləyirdi
Şuşanın dağı, daşı.
Süzülüb qurumuşdu
Qaçqınların göz yaşsı.

Birdən dünya diksindi
Haqqın qəfil səsindən.
"Dəmir yumruq" yarandı
Allahın sevgisindən.

Durub bir nəərə çəkdi
Hay verdi xalq, səsində.
Sanki dünya oyandı
Bir qəfil haqq səsində.

Komandanın səsindən
Qalxdı, dağ-daş oyandı.
Yataqda xallı pələng,
Budaqda quş oyandı.

İgidlər güc aldılar
O İgidin səsindən,
Daha qorxu qalmadı
Düşmənin hiyləsindən.

Qalxdı, ayağa qalxdı
Boz qayalar yerindən!
Elə bil Yer kürəsi
Ayrıldı məhvərindən!

Titrətdi bu dağları
İgidlər - ildırımlar!
Kirs kükrədi yerindən,
Hayqırdı sıldırımlar.

Qopub öz kamanından
Hər igid bir ox oldu.
Ürəkdə qorxu hissi
Bircə anda yox oldu.

Qan qaynadı damarda,
Dağdan-daşdan aşdılar,
Qorxunc dərədən keçib
Qayaya dırmaşdılar.

Sonra gedib düşmənin
Tutdular boğazından.
Aldılar göyərçini
Şahin-şonqar ağzından.

Qayıtdı sarı bülbül,
Sevincindən ağladı.
Yenə İsa bulağı
Həzin-həzin çağladı.

Yenə də Həkərinin,
Tərtərin səsi gəldi.
Şeirimə təbiətin
Bahar nəfəsi gəldi.

Gözəl Şuşa

Nə gözəldi bu şəhər,
Yaşıl paltar, ağ örpək.
Çətir tutub dumandan,
Ayaqları gül-çiçək.

Bilmirəm hansı sözlə
Vəsf edim bu şəhəri?!
Kirs başının tacıdı
Qarqar gümüş kəməri.

Azadlığa çıxıbdı,
Şuşa yenə nazlanır,
Hər gülün budağında
Bülbüllər pərvazlanır.

Onun küçələrində
Gəzir dahi xilaskar.
Əziz Şuşa qurulur,
Şuşa dirçəlir aşkar.

ŞUŞA YENƏ NAZLANIR

Şuşam, təzə gəlin tək
Geyinmisən darçını!
Yavaş tərən, əzilər
Paltarının qırçını.

Yenə nazlı qız kimi
Nə özünü dartmışan?!
Bu ədayla çoxunun
Gözünü çıxartmışan.

Gözlərdən yuxu qaçıb
Sən mürgüdə, xumarda.
Səndən ötrü çoxunun
Qanı coşur damarda.

Kimsədən bir qorxun yox,
Səni ərlər qoruyur.
Yumruğu dağ oynadan
Sərkərdələr qoruyur.

Günəşin şöləsində
Parılda şüşə kimi
Qoy desinlər dünyada
Gözəl yox Şuşa kimi!

XARİBÜLBÜLÜN SEVGİSİ

Xarıbülbul çiçəyi,
Çiçəklərin göyçəyi!
Bir qız vardı Şuşada
Ağabəyim adında

O səni gəzdirirdi
Ürəyinin odunda.
Onun könül evinin
Kamanıydın, sazıydın.

Gözlərinin nuruydun
Ürəyinin sözüydün.
Bu Ağabəyim ağa
Şair idi,coşardı.

Təbiətin eşqinə
Gözəl sözlər qoşardı.
O hər səni görəndə
Əsirdi yarpaq kimi

Əyilib qoxlayırdı
Balaca uşaq kimi.
Ağabəyim xanım da
İbrahim xanın qızı!

Bir gün səndən ayrıldı,
Demək, beləymiş yazı!
Əri də Fətəli şah,
İran boyda ölkəsi.

Cücəyə dönürdülər
Gələndə onun səsi.
İbrahimxan qızına
Çoxlu cehiz alıbmiş,

Tehrana göndərəndə
Biri evdə qalıbmış.
O da ki, Yer üzünün
Gözəli Xarıbülbul.

Qarabağ torpağının
Dövləti, varı bir gül.
Ayrılığa dözmədi,
Qızı aldı dərd-kədən.

Gördülər ki, bu gəlin
Ağlayır axşam-səhər.
Nərə çəkdi, bağırdı
Şah bu dərdi bilincə.

Qəzəbləndi, gurladı,
Əl apardı qılınca.
Sonra gəlib dinlədi
O gözəlin sözünü.

Dedi: - Bir çiçək nədi?
Gətirdərəm yüzünü!
Belə bir əmr verdi:
- Yaxşı zəhmət çəkilsin!

Bütün Şuşa gülləri
Bizim bağda əkilsin!
Şuşadan bağbanları
Çağırdılar saraya.

Tehrandan da gəldilər
Düzüldülər sıraya.
Dedilər: - Çiçəklərin
Çox zərifdi yarpağı.

Onları bəsləməyə
Gərəkdi öz torpağı.
Torpaq dolu kisələr
Düzüldü yumaq-yumaq

Gəldi dəvə karvanı,
Sarvanlar cavan, qıvraq.
Gedir dəvə karvanı
Yırğalan ha, yırğalan.

Yolun bir ucu Şuşa,
O biri ucu Tehran.
"Vətən bağı" boyunca
Hamarlandı torpaqlar.

Cərgə-cərgə ləkləndi
Tumarlandı torpaqlar.
Toxumları səbrlə,
Ehtiyatla əkdilər.

Üstünə büllur kimi
Tərtəmiz su tökdülər.
Yenə də bahar gəldi,
Çiçəklədi bağça bağ.

Bu yaz Ağabəyim
Sinəsinə cəkdi dağ.
Gözləri yaşla doldu,
Saz düzəltdi telindən.

Sözü şeirlə dedi,
Bal axıtdı dilindən.
Söylədi ki, bayaqdan
Zarıyır sarı bülbül.

"Vətən bağı" al-əlvan,
Bəs hanı Xarıbülbül?!
Bu dərd Ağabəyim
Sinəsindən getmədi:

O gözəl Xarı bülbül
Yad torpaqda bitmədi.
Şuşa dağlarındaydı
Sevgisi, məhəbbəti.

Onu azdıra bilməz
İranın naz-neməti.
O sevir daş içində
Gəzən nazlı Şüşəni.

Tehrana dəyişmədi
Ağ örpəkli Şuşanı.
Ağabəyim də duydu
Onun bu niyyətini.

Ürəyində bəyəndi
Çiçəyin qeyrətini!
İgid İbrahim xanın
Gur nərəsi Xankəndi.

Xankəndi

Qarabağ atlarının
Kişnərtisi Xankəndi.
Görən hansı adamlar,
Kimdən nəmər aldılar,

Ayqırların yerinə
Ulaqları saldılar.
Cavab ver, ulu babam,
Soruşum yana-yana!

Xankəndi necə çöndü
Stepan Şaumyana?!
Bu Stepan Şaumyan
Özü boyda bir iblis!

Onu başa düşmədi
Nə rus, nə də ingilis.
Çox-çox işlər qaynatdı,
Nə çaşdı, nə mat oldu.

Əvvəlcə Rusiyada
Sosial-demokrat oldu.
Lenindən ünvan aldı,
Kiçik Qafqaza çatdı.

Kəsdirdi nə qədər baş,
Daşnaksütun yaratdı.
Başqa şey düşünmürdü
Vardı bir ideali:

"Qafqaz boyda bir ölkə
Ermənistan olmalı!"
Bir də Anadoluda
Ermənistan yaratmaq!

Çox şeylər keçirirdi
Ürəyindən bu axmaq.
Diriydi, civə kimi,
Atsan tonqala, yanmaz.

Lap dənizə tullasan,
Batmazdı, bu yaramaz.
Gah Ağcaqum cölündə
Öldü komissar kimi.

Heykəli də qoyuldu
Bakıda simsar kimi.
Gözlərində eynəyi,
Çənəsində saqqalı.

Başımıza çıxartdıq
O tülkünə, caqqalı.
Özü başqa diyarda
Gəzirdi buğa kimi.

Heykəli də Bakıda
Qalmışdı sovxa kimi.
Deyirlər hərdən-birdən
Özgə adla gəlirmiş.

Heykəlinin önündə
Bizə xəlvət gülürmüş.
Bəs niyə tanımadıq
Bu boyda hiyləgəri?!

Onun adına yazdıq
Xankəndi tək şəhəri?!
Xankəndi - əziz şəhər,
Üstündə əsmək gərək.
Stepanakert deyinin
Dilini kəsmək gərək!

Laçın

Gözün aydın ay Laçın,
Gözün aydın,Həkəri!
Bəzən geri dönürmüş
Tarixin də təkəri.

Otuz il əsir qaldın
Namərdlərin əlində.
Quşların oxumadı
Azərbaycan dilində.

Gedəndə yandırdılar-
Erməni kələyidi.
Yox,yanan evlər deyil,
Düşmənin ürəyidi!

Onlar itilən kimi
Təbiət cilvələndi.
Göy meşələr oyandı
Günəşdən nur ələndi.

Dağkeçisi tullandı
Ən hündür qayalıqdan.
Tülkü cöl xoruzunu
Marıtlayıb bayaqdan.

Yenə də sığışmadı
Yatağına Həkəri.
Min ildi beləcədi
Hayqırtısı,ləngəri!

O alp cəmənliyində
Vələslər qırçın kimi.
Evlərin dağ başına
Qonubdu Lacın kimi.

Külək zümzümə deyir
Rəqs eləyir ağaclar.
Eləbil bir birinə
Nəsə deyir ağaclar.

Deyəsən Məhəbbətədi,
Pəsdən,zildən oxuyur.
Ona görə cəmənələr
Belə gözəl qoxuyur.

Qızılboğaz zirvəsi
Bir çələngə bənzəyir.
Sinəsində binələr
Çərpələngə bənzəyir.

Gözün aydın,gözəlim!
Gözəlliyyəni qayıtdı.
O sıldırım dağların
Düzənliyyəni qayıtdı.

**Zahid Xəlilin əsərləri
Kitabları**

1969

- 1. Uçan Cıraqlar:** hekayələr / Zahid Xəlil ; red.: İ.Tapdıq; rəs.: İ. Məmmədov .- Bakı: Gənclik,1969.- 42s.

Kitabın içindəkilər: Qırxbuğum; Qarışqalar; Göbələk; Payız; Gicitkan; Hərflər; Telefon; Çobanyastığı; Çəmən; Yalançı İmran; Oynayıram beşikdə; Sevinc və İlqar; Bulaqlar donmur; Qar; Tez gəl buzov; Kəpənəklər; Dələ; Uçan cıraqlar; Ay dənizə düşübdür; Dəcəl çəpiş və qumral quzu.

1970

- 2. Sevdiiyim rəng: şeirlər** / Zahid Xəlil .- Bakı: Gənclik ,1970.- 122s.

1971

- 3. Qarışqalar: şeir** / Zahid Xəlil; red.: İ.Tapdıq;Y. Ağayev; rəs.: F.Nəcəfov .- Bakı: Gənclik, 1971.- 11s.

1972

- 4. Mən rəngləri tanıyıram: şer, poemalar** / Zahid Xəlil; red . : İ.Tapdıq; rəs.: İ. Məmmədov .- Bakı: Gənclik ,1972.- 98s.

Kitabın içindəkilər: Rənglər çiçəklər və böcəklər: Çəməninin xalı; Arılar; Mən rəngləri tanıyıram; Cincilim; Çadır; Uçağan böcək; Günəş; Günəbxan; Gecə; Kirpi; Göy qurşağı; Ən şirin şey; Cığır; Palma; Ulduz;Tüstü; Ay Vuqar; Afatın kuklası; Qələm; Mayak; Fil; Dəvələr; Qatar; Anam tramvay sürür; Araba; **Quşlar dünyası:** Yuvalar; Qəcələ; Qızıl qaz;Tovuz quşu; Qartal; Qırğılar; Qağayılar; Sona; Qutan; Şanapipik; Anqut; Sərçə və şap; **Meşədən teleqramlar:** Ayının teleqramı; Dovşanın teleqramı;Tülkünün teleqramı; Canavarın teleqramı; Çaqqalın teleqramı; Atəşböcəyin teleqramı; **Dəcəllər:** Öküzlər; Gölməçə; Çəpiş; Qanqal; Balıq və qarmaq; **Yanıltmaclar:** Tutu; Aşır; At; Qəribə qızdır Almaz; Qazanı; Ağ gəli; Qu gölundə; Süleymanın; **Gəlin nağıl danışaq:** Qara qulağ ağ küçük; Cütcü və pələng; Mən tülküyəm; Sıfırın nağıl.

1973

- 5. Günəş, dəniz və insan: şeirlər və poemalar** / Zahid Xəlil .- Bakı: Azənəşr, 1973.- 248s.
- 6. Göydən üç alma düşdü:** şeirlər və poemalar / Zahid Xəlil .- Bakı: Gənclik ,1974.- 119s.

Kitabın içindəkilər: Şəlalə;Tayalar; Nərə çəkdi dalğalar; Biz səyyahlarıq; Abidə;Yay; Kəpənəklər; Qaranquş; Şanapipik; Qartal; Şəffaf cıraq; Gicitikan; Göbələk; Ağacdələn; Hörumçək və mozalan; Ayı balası; Sərçənin nəğməsi; Pillərin Çadırı; Tut-bit; Durnalar; Qanqal; Gün çıxdı; Şəlalənin cavabı; Baldırğan; Çəşir; Quşəppəyi; Çəmən; Dənizə axşam düşür; Uşaqların səhvi; Tonqal; Dəvələr; Zoğal; Qar, Qovut; Səbirli ol səbirli; Kündə; Bozbaş; Ley və yel; Dalaşan dolaşalar; Çəpiş; Cücəvə cücü; Buğa və bağa; Qıra; Qora; Çəkil; Şallaq və şillaq; Kürü və kərə; Çələ və tələ; Kürk və qulun, dayça at; Hərflər; Üç rəfiqə; Təyarədə; Çoban Həsən; Körpu ilə söhbət; Ayauçan; Alı və gavalı; Arabaya qoşulan dovşan; Pişən; Günəşin zarafatı; Çobanyastığı; Sırğaçiçəyi; Qaymaqçiçəyi; Qantəpər; Lalə; Keçisaqqalı; İnciçiçəyi; Sərçələr; Ovçu Paşabalanın macəraları; Dəcəl çəpiş və qumral quzu; Qaraqulaq ağ küçük; Sıfırın nağılı.

7. **Quşlar quşlar: şeir** / Zahid Xəlil; red.: S. İsaylova, T. Mütəllibov, rəs.: E. Haşimov .- Bakı: İşıq nəşriyatı ,1977.- 40s.

1979

8. **Torağaylar oxuyur:** şeirlər / Zahid Xəlil ; red.: M. Namaz; rəs.: R. Heydərzadə.- Bakı : Gənclik,1979.- 68s.

Kitabın içindəkilər: Cəh-Cəh: Uzun yol; Çiyələk; Ulduzlar; Torağaylar oxuyur; Ayı və kəpənək; Qatır; Bildirçin; Qırqovul; Damcılar; Hacılıylək; Hecab; Bülbül; Qoruq ;

Kəklik; Davakar sərçə; Kür çayı; Ləpələr; Cüllüt; Qələmim; Qurbağa; Alça; Yaxma; Qazayağı; Gilas; Dovşan və köpək; İydə; Keçi və Əziz; Dilarənin danası; Külək və Mələk; Günəş və nar; Fərruxun dişi; İsgəndərin işləri; May; **Yalan-Palan:** Yalançı meşə; Dovşan və canavar; Tülkü və beçələr; İki yumurta; "2" əhvalat; Sünbül; **Bunlar da ki nağıldı:** Çinarların yuxusu; Siçanların kələyi; Fırlanacaq; Sərçələr; Ovçu Paşabalanın məcaraları; Qaraqulaq ağ küçük; Səməndər; Yeddirəngli muncuq.

1981

9. **Balıca və fındıqburun, dəmirdaban, şeşəbiğ haqqında nağıllar** / Zahid Xəlil ; red.: M. Namaz; rəs.: İ. Quliyev.- Bakı: Gənclik,1981.- 241s.

Kitabın içindəkilər: Papaq; Çəpiş; Peçenyedən yaranmış qız; Güzgü; Üzgüçü Tural; İki adamcıqaz; Ansambıl; Turalın atı; Futbolçu; Qırmızıpapaq və canavar; İki nar; Hidini iti; Qayıq sürən ayı balası; Bağırmaq istəyən adam; Buynuzu gicişən çəpiş; İki tənbel; Körpə nəğmənin nağılı; Aytənlə Anarın nağılı; Quyruq; Kölgələr; Uçbucaq ölkənin adamları; Çiyələklərin çəhrəyini nağılı; Okean səyahəti; Coğrafiya dərində taxılan eynək; Oynağan qız; Kərəmin sehirli qələmi; Qış nağılı; Künəşi qoparmaq istəyən ayılar; Dünyanın ən ədalətli gözətçisi; İki sağsağan; Ayaqqabıların söhbəti; Tərs adam; Dovşanın adı; Ləyaqətli adam və onun qarnı; Balıca; Cumbulu; Fındıqburun ; Dünyanın ən balaca adamı; Qəlbinurun başına gələnlər.

1983

10. **Çıraqnənənin nağılları:** hekayələr, nağıllar / Zahid Xəlil; red.: M. Namaz; rəs.: İ. Quliyev.- Bakı: Gənclik,1983.- 241s

Kitabın içindəkilər: Azərbaycan haqqında hekayələr: Qartal qanadlı ölkəm; Mavi küləklər şəhəri; Dalğalar – Tayalar; Ellər gözəli; Göy gölün səhəri; Ağıların kəşf etdiyi sovxoz; Aşıq; Xaldanlı uşaqlar; Parlaq adamlar; Şuşa-Xonça Şəhər; Quş toyu; Göydən düşən adamlar; Çinar əhvalatı; **Cırtanın nağılları:** Cırtanın ön sözü; Yarpaq çələngi; Uçmaq istəyən çiçəklərin əhvalatı; Tüstü; Uşaqların dostu balina; Çoxlu nağılbilən küçə fənəri; Çiyələk çayının dibindəki oğlan; Ördək balası; Ölməli sözlər; Vuqarın köynəyi; Yangınsöndürən maşın; Pendir deşikləri; Səməndərin işləri; Bədnam və Xeyri; Qaz tükü ilə kəpənəyin əhvalatı; Su borusu; Çimərlikdəki köşk; Dünyanı yandırmaq istəyən atəşböcəyi; Buynuz; Əli; Süsənin söz dağarcığı; Oğurluq edən dəvənin axırı; Kralın kreslosu; Tərsinə tikilmiş evdə yaşayan nağılçı; Əli ilə Vəlinin əhvalatları; "Atalar sözü" şəhəri; İt şəhəri; Kağız adamlar; Gülmək üçün müharibə; Qoyunun başına gələnlər; Yaşıl kərtənkələ; **Azmanın nağılları:** Azmanın ön sözü; Çıraq nənənin nağılları; Gümüş; Sehirlə saz; Xallı; Akvarium balığı; Uçan samovar; Qədir.

- 11. Doğdu günəş qırmızı: şeir** / Zahid Xəlil; Red.: M.Namazov , Rəs.: S.Şatıkov, S.Eyvazova.- Bakı: Gənclik,1983.- 112 s.

1986

- 12. Cırtdanla Azmanın yeni sərgüzəştləri: povestlər, hekayələr** / Zahid Xəlil ; red.: A.Quliyev; rəs.: M.Quliyev.- Bak: Gənclik,1986.- 331s.

Kitabın içindəkilər: Povestlər: Cırtdanla Azmanın yeni sərgüzəştləri; Analar; Sabun köpükləri; Çıraq nənənin nağılları; Qəlbinurun başına gələnələr. **Hekayələr:** Uçbucaq ölkənin adamları; Çiyələklərin çəhrhayı nağılı; Okean səyahəti; Coğrafiya dərində taxılan eynək; Oynağan qız; Qapılar; Çəmənlikdən qovulan qurbağa; Maşaq; İtmiş pul kisəsi; Üç görməmiş; Aytən və Nazim; Budaqdan düzəldilmiş pişik; Yalançı sözlər; Günəşin dənizdə qalan sözləri; Günəş və zəhmətkeş insan; Qabağa qaçan kirşə; Poçt yeşikləri; Yalandan yaranmış adam; Ağac və axça; Pul şəhərinin əhvalatları; Bütün dünyanı fəth edən padşahın tacı; Siçanların padşahı siçan; Hamıya nağıl danışmaq istəyən qız; Başqa planetə uçan çəyirtikə; Heç zaman danışılmayan nağıl; Bədəlin şəhadət barmağı; İki parıltı; İnci; Dənizin tapşırığı; Qayaya çevirilmiş balina; Ağıllı fikrlə axmaq fikir; Oxuyan koğuş; Stolüstü lampanın dərdi; Dünyanı özü ilə aparmaq istəyən Bəşir; Qaçan dovşan; İki ağcaqanad; Sehirli gəminin kapitanı; Sehirbazla tanışlıq; Qarınqulu qarpız; Yeyimçillilər ölkəsinin adamları; Dünyanın ən tənbel tısbəgəsi; Çiyələk çayının dibindəki oğlan; Qoyunun başına gələnələr; Təmizkar Aysel; Nağılın sonundakı alma; Heçnə haqqında nağıl; Uşaqları qorxutmaq istəyən pələng; Son söz yerində.

1990

- 13. Mavi dəniz üzərində:** hekayələr / Zahid Xəlil; bəd. red.: T.Qasımov, rəs.: İ. Məmmədov.- Bakı: Gənclik,1990.- 33 s.

Kitabın içindəkilər: Qartal qanadlı ölkə; Mavi küləklər şəhəri; Dalğalar - tayalar; Ellər gözəli; Göy gölün səhəri; Arıların kəşf etdiyi sovxoz; Aşiq; Xaldanlı uşaqlar; Parlaq damlalar; Quş toyu; Göydən düşən almalar; Gəncə qapısı; Lerik; Təbrizin ağ nağılı; Təbrizdən dünyaya yollar uzanır; Qarabağ dastanı; Pəhah xan; Şuşa – Xonça şəhər; Şuşanın uşaqları; Şuşaya hücumlar; Rahib işığı (Sənədli hekayə).

1992

- 14. Odlar yurdunun paytaxtı:** hekayələr / Zahid Xəlil; tət.ed.: Elmira Fərruxzadə; rəs.: Ş.Məmmədov.- Bakı: Gənclik,1992.- 48 s.

Kitabın içindəkilər: Odlar yurdunun paytaxtı; Zeynalabidin; Fırlanacaq; Yolda hadisə; Daş diyarı - Qubustan; Çinar əhvalatı.

2002

- 15. Dünyanın ən balaca nağılları** / Zahid Xəlil; red.: Z.Quliyev, rəs.; İ.Məmmədov.- Bakı: "Nağıl evi", 2002.- 175 s.

- 16. Bülbülün səsi və Aytac: nağıl** / Zahid Xəlil // Uşaq ədəbiyyatı: dərs vəsaiti /R.Yusifovlu; red.: Məsudə Əvəz qızı.- Bakı: "Təhsil", 2002.- 267 s. [S.201-202].

Kitabın içindəkilər: Ön söz (Hidayət); Oxuyan koğuş; Çəpiş; Futbolçu; Hidinin iti; Papaq; Peçenyedən yaranmış qız; Tərs adam; Heç zaman danışılmayan nağıl; Üzgüçü Tural; Güzgü; İki adamcıqaz; İki nar; Ansambıl; Qırmızıpapaq və Canavar; Qayıq sürən ayı balası; Günəşi qoparmıq istəyən aylar; Hamıya nağıl danışmaq istəyən qız; Ağca və axça;

Günəş və zəhmətkeş insan; İnci; Maşqa Qoyruq; Günəşin dənizdə qalan saçları; Dənizin tapşırığı; Çiyələk çayının dibindəki oğlan; Bədəlin şadət barmağı; Turalın atı; Çəmənlikdən qovulan qurbağa; Qayaya çevirilmiş balina; Qarınqulu qarpız; Stolüstü lampanın dərdi; Sehirbazla tanışlıq; Qarabağa qaçan kirşə; Dünyanın ən ədalətli gözətçisi; Aytənlə Anarın nağılı; Üç görməmiş; İki parıltı; İki ağcaqanad; Ayaqqabıların söhbəti; İki sağsağan; Okean səyahəti; Körpə nəğmənin nağılı; Qapılar; Bütün dünyanı fəth edən padşahın tacı; Ağıllı fikirlə axmaq fikir; Budaqdan düzəldilmiş pişik; Qaçğan dovşan; Buynuzu gicişən çəpiş; Qış nağılı; Qoyunun başına gələnələr; Dovşanın adı; Oynağan qız; Yalançı sözlər; İki tənbel; Başqa planetə uçan çəyirtgə; Bağırmaq istəyən adam; Çiyələklərin çəhrayı nağılı; Coğrafiya dərində taxılan eynək; Dünyanı özü ilə aparmaq istəyən Bəşir; Dünyanın ən tənbel tıbağası; Üçbucaq ölkənin adamları; Siçanların padşahı pişik; Kərəmin sehirli qələmi; Pul şəhərinin havalatları; İtmiş pul kisəsi; Aytən və Nazim; Yalandan yaranmış adam; Kölgələr; Yeyimcillər ölkəsinin adamları; Sehirli gəminin kapitanı.

2007

- 17. Uşaq ədəbiyyatı: dərslik** / Zahid Xəlil; F. Əsgərli; elmi red.: R. Əliyev; rəyçilər: H. Qasimov, Ə. Tanrıverdiyev.- Bakı: ADPU, 2007.- 489 s.

2008

- 18. Seçilmiş əsərləri:** uşaqlar üçün şeirlər: 6 cildə /Z.Xəlil; tərt. ed.: Ş. Xəlil; ön söz müəl. F.Əsgərli red.: V. Əliyev.- Cild I.- Bakı: s.n, 2008.- 388 s.

Kitab altı fəsildən və son sözdən ibarətdir. Lakin bu fəsillər bir-birini tamamlayır, maraqlı hadisələr, sərgüzəştlər oxucunu öz xəyal qanadlarına alaraq yazıçının vətəni Yevlaxdan Tümenə, oradan Afrika qitəsinə aparır, təbiətin zənginlikləri və heyvanlar aləmi ilə tanış edir. Z.Xəlil təbiət mənzərələrini özünəməxsus ustalıqla yaradır, vətənin gözəlliyini, onun hər qarış torpağını təsvir etməklə, uşaqlara vətənpərvərlik hissləri aşılayır.

Kitabın içindəkilər: Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı; Uşaq şeirləri; Bunlar da ki, nağıldı; Rus şairlərindən seçmələr.

- 19. Seçilmiş əsərləri kiçik nağıllar və hekayələr:** 6 cildə /Z. Xəlil; tərt. ed.: və ön sözün müəl. Ş. Xəlil; red.: V. Əliyev.- Cild II.- Bakı: s.n, 2008.- 414s.

Kitabın içindəkilər: I YUMRU YUMAQ, QUMRU VƏ BAŞQALARI: Yumru – yumaq; Oxuyan koğu; Çəpiş; Futbolçu; Hidinin iti; Papaq; Peçenyedən yaranmış qız; Tərs adam; Heç zaman danışılmayan nağılı; Üzgüçü Tural; Güzgü; İki adamcıqaz; İki nar; Ansambl; Qırmızıpapaq və canavar; Qayıq sürən ayı balası; Günəşi qoparmaq istəyən aylar; Hamıya nağıl danışmaq istəyən qız; Ağca və Axça; Günəş və zəhmətkeş insan; İnci; Maşqa; Quyruc; Günəşin dənizdə qalan saçları; Dənizin tapşırığı; Çiyələk çayının dibindəki oğlan; Bədəlin şadət barmağı; Turalın atı; Çəmənlikdən qovulan qurbağa; Qayaya çevrilmiş balina; Qarınqulu qarpız; Stolüstü lampanın dərdi; Qabağa qaçan kirşə; Dünyanın ən ədalətli gözətçisi; Aytənlə Anarın nağılı; Üç görməmiş; İki parıltı; İki ağcaqanad; Ayaqqabıların söhbəti; İki sağsağan; Okean səyahəti; Körpə nəğmənin nağılı; Qapılar; Ağıllı fikirlə axmaq fikir; Budaqdan düzəldilmiş pişik; Qaçğan, dovşan; Buynuzu gicişən çəpiş; Qış nağılı; Qoyunun başına gələnələr; Dovşanın adı; Oynağan qız; Yalançı sözlər; İki tənbel; Başqa planetə uçan çəyirtgə; Çiyələklərin çəhrayı nağılı; Dünyanın ən tənbel tıbağası; İtmiş pul kisəsi; Aytən və Nazim; Sehirli gəminin kapitanı; Sehirbazla tanışlıq; Yarpaq çələngi; Uçmaq istəyən çiçəklərin əhvalatı; Tüstü; Uşaqların dostu balina; Çoxlu nağıl bilən küçə fənəri; Ördək balası; Ölməli sözlər; Vüqarın köynəyi;

Yangınsöndürən maşın; Səməndərin işləri; Bədnam və xeyri; Qaz tükü ilə kəpənəyin əhvalatı; Su borusu; Çimərlikdəki köşk; Dünyanı yandırmaq istəyən atəşböcəyi; Əli və Vəlinin əhvalatları; It şəhəri; Yaşıl kərtənkələ; Təmizkar Aysel; Nağılın sonundakı alma; Heç nə haqqında nağıl; Uşaqları qorxutmaq istəyən pələng; Ağacların suya düşən kölgəsi; Kağız parçası; Pəncərə pərdəsinin üstündəki dovşa ; Qara adamlar; Karvana hürən Qapla ; Qaplan ulduzları necə söndürdü; Qaplan və kəpənəklər; Qaplan və araba kölgəsi; Qar şəhəri; Qar adamlar Ları xoruzun rəngbərəng nəğmələri; Quyunun dibindəki adam . **BAĞIRMAQ İSTƏYƏN ADAM VƏ BAŞQALARI:** Bağırmaq istəyən adam; Bütün dünyanı fəth edən padşahın tacı; Dünyanı özü ilə aparmaq istəyən Bəşir; Siçanların padşahı pişik; Pul şəhərinin əhvalatları; Pendir dəşikləri; Buynuz; Əl; Süsənin söz dağarcığı; Oğurluq edən dəvənin axırı; Kağız adamlar ; Gülmək üçün müharibə; Qazı və şeytan; Teymurləngin nökrəri; Tərs adamlar; I Tərsin dünyaya gəlməsi; Ev əşyalarının; yerini dəyişir; II Tərsin dünyaya gəlməsi; Ev alt – üst olur; Abdulla baba; Üçüncü tərsin dünyaya gəlməsi; Atanın saçının ağarması; Kür sahilində, hadisə ; Daya gəlir; Tərbiyəçinin ilk söhbətləri ;Tərs keçilər; Qulamın qəribə qarnı Tüklüçə. **ÜÇBUCAQ ÖLKƏNİN ADAMLARI:** Üçbucaq ölkənin adamları; Coğrafiya dərində taxılan eynək; Kərəmin sehrli qələmi; Yalandan yaranmış adam; Kölgələr; Yeyimcillər ölkəsinin adamları; Kralın kreslosu;Tərsinə tikilmiş evdə yaşayan nağılçı; Atalar sözü şəhəri; Boz yalan ; İtalyan şlyapası; Göycə. **QARTAL QANADLI ÖLKƏ:** Azərbaycan haqqında hekayələr; Odlar yurdunun paytaxtı; H. Zərdabidən sərbəst işləmələr; Həsən babanın hekayələri; Ağıllı və cəsur qarışqalar; Qarışqalar niyə azdır; Qarışqaların evi; Dayə qarışqalar ; Qarışqaların toyu ; Qarışqa dostluğu; Çapovulçu qarışqalar; Əkinçi qarışqalar; Qıdıqlanmaq istəyən ot cücüsü; Mum, Arıların yeməyi; Bal; Beçə; Arının düşməni; Ağac qurbağas ; Hörümçək ..

20. Seçilmiş əsərləri: uşaqlar üçün nağıl-povestlər: 6 cildə /Zahid Xəlil; tərt. ed.: Ş. Nəbiyeva; ön söz müəl. Z.Tahirli; red.: V.Əliyev.- Cild III.- Bakı: s.n, 2008.- 408 s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz: Uşaq fantaziyasının hüdudları; Ballıca; Gumbulu; Fındıqburun Dünyanın ən balaca adamı; Qəlbinurun başına gələnələr; **Cırtdanla Azmanın yeni sərgüzəştləri:** Sabun köpükləri; Çıraq nənənin nağılları; Gümüş; Sehirli saz.

21. Seçilmiş əsərləri: gənclər üçün şeirlər, pyeslər, müsahibələr və xatirələr: 6 cildə /Zahid Xəlil; tərt. ed.: Ş. Nəbiyeva; ön söz müəl. Ə.Tanrıverdiyev; red.: V. Əliyev.- Cild V.- Bakı: s.n, 2008.- 431s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz: Məzmun gözəlliyi, dil zənginliyi (Ə. Tanrıverdiyev); **Gənclər üçün şeirlər:** Qızlar məhəbbətdən şeir oxuyur; **Pyeslər:** Ata ocağı; Küp; Lampacıq; Toğrul və Doğrul; Baba ilə nəvənin söhbəti; **Müsahibələr;** Məqalələr; Xatirələr; Ə. Xələfli: Zahid Xəlil - özü, sözü və izi.

22. Seçilmiş əsərləri: Uşaq Ədəbiyyatı Haqqında Məqalələri; Çıxışları; Müsahibələri: 6 cildə /Zahid Xəlil; tərt. ed.: Ş.Nəbiyeva; red.: F.Əsgərli .- Cild VI.- Bakı: s.n, 2008.- 389s.

Bu cildə müəllifin uşaq ədəbiyyatının nəzəri məsələlərinə dair məqalələri, kitablar və tamaşalar haqqında rəyləri, müsahibələri toplanmışdır.

2010

23. Ballı və xallı: hekayə / Zahid Xəlil. Ümumtəhsil məktəbinin III sinif üçün Azərbaycan dili dərsliyi.- Bakı: Altunnəşr, 2010.- 54s.

24. **Çərpələng:** hekayə /Zahid Xəlil.Ümumtəhsil məktəbinin III sinif üçün Azərbaycan dili dərslisi.- Bakı: Altunnəşr, 2010.- 154s.

2014

25. **Ədəbiyyat – Sonuncu güllə:** Müəllim üçün metodik vəsait / **Zahid Xəlil; B.Həsənli, S.Hüseynoğlu, S.Məmmədova, A. Mustafayeva** .- Bakı: 2014.-101 s.

Kitabda : Sonuncu güllə əsərində həmin dəhşətli gecədə Azərbaycan torpaqlarının erməni qəsbkarlarından qorunması uğrunda son nəfəsinədək döyüşən Xocalı qəhrəmanlarının şərəfli ömür və döyüş yolu haqqında ətraflı məlumat verilib. Əlif Hacıyev, Tofiq Hüseynov, Aqil Quliyev, Füzuli Rüstəmov kimi qəhrəmanların xatirəsinin daim Azərbaycan xalqının yaddaşında yaşayacaq.

2016

26. **Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı antologiyası** / klassik və müasir uşaq poeziyası .-Bakı: Penessans-A, 2016.- II Cild .- 313 s.

Kitabın içindəkilər: Bildirçin; Damcılar; Qırqovul; Hesab; Hacıleylək; Bülbül; Qoruq; Kəklik; Davakar sərçə; Qələmim; Ləpələr; Kür çayı; Gilas; Cüllüt; Qurbağa; Alça;Yaxma; Gözmuncuğu; Qazayağı; Dovşan və köpək; Dilarənin danası; İydə; Külək və Mələk; Keçi və Əziz; Günəş və nar; Çəmən; Dovşan və Canavar;Yalançı meşə ; Yalan palan; Tülkü və beçələr; İki yumurta.

2021

27. **Dəmir yumruq dastanı:** poema / Zahid Xəlil; red. : R.Əliyev; diz-rəs.: S.Bayramova.- Bakı: Texas Press Nəşriyyat evi, 2021.- 199s.

Kitabın içindəkilər: Dastana giriş : Dəmir yumruq; Qırx dörd gün ,qırx dörd gecə; Dünyanın ən nəhəng bağı - Qarabağ; Şair səni ucaldır; Qarabağın qara dərdi. **Dastanın başlanması:** Orxan əsgər gedir; **Xalq yumruğa çevrilir:** Dəmir yumruğun nərəsi, gəncliyin səsi; **Şahinlər döyüşə gedir: İncə ürəkli, polad biləkli general:** Poladın igidliyi; **Bayraqların bayramı:** Bayrağım; Bayraq məhəbbəti;Vətən sevgisi; **Dəmir Yumruğun gücü:** Azərbaycan əsgəri; **Ölməyən sevgilər: Mühəribənin ayaq izləri:** Şəhidlər xiyabanı; **Qaratəpə - Lələtəpə - Qaraqaya; Öncə Vətən!:** Ey böyük türk; **Koronavirusla mübarizə:** Baba ilə nəvənin söhbəti; Məktəb dərdi, təhsil qayğısı; Deyirlər, məktəblər açılacaqlar; **Yol Şuşaya gedir:** Şuşanın uşaqları; **Qarabağın qara günləri:** Cıdır düzündə partlayış; Uşaqlardan gizlədilən fəlakət; Şuşa; **Düşmənin Dəmir Yumruğa yalvarması:** Xocalı qartalı; **Mühəribəni kəsən söz:** Balaca kəşfiyyatçı; **Ağdam döyüşləri:** Ağdamım,ağ şəhərim; **Kəlbəcərin azadlığı:** Kəlbəcərdən qaçan erməni; **Gözün aydın ay Laçın!** Laçın; **Uzaq yol, tükənməz arzular:** **Zəfər paradı;** Bizim Bakı bulvarı; Zəfər bayramı başladı; Mənim dilim; **Birliyin gücü:** Bayrağa sığınan insanlar; Payızım; Möhtəşəm sevginin təntənəsi; Qoca şairin ümidi.

Dövri mətbuatda dərc edilmiş əsərləri**1968**

28. **Anam: şeir** / Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.-1968.- 6 mart.- S.4.
 29. **Dağ çayı: şeir** /Zahid Xəlil // Göyərçin.-1968.- №3.- S.3.

1983

30. **Ördək balası: hekayə** / Zahid Xəlil //Azərbaycan qadını.- 1983.- №1.- S.12.

1984

31. **Çıraq nənənin nağılları: uşaqlar üçün yeni əsər** / Zahid Xəlil //Azərbaycan gəncləri.-1984.- 23 avqust.- S.8.

1997

32. **Babalara çatmışdıq: şeir** / Zahid Xəlil //Azərbaycan ordusu.- 1997.- 20 iyun.- S.4.

1999

33. **Baba ilə nəvə söhbəti: dialoq** / Zahid. Xəlil //Tumurcuq.-1999.- №1.- S.16.

2000

34. **Çəpiş: şeir** / Zahid Xəlil // Tumurcuq.- 2000.- №3.- S.8.
 35. **At: şeir** / Xəlil Zahid // Tumurcuq.- 2000.- №11.- S.16.

2001

36. **Xor sözdən söz düzəldək: şeirlər** / Xəlil Zahid // Mədəniyyət.- 2001.- 12 iyul.- S.13.

2002

37. **Qazı və şeytan; Teymurləngin nağılı: nağıllar** / Xəlil Zahid // Ulduz .- 2002.- №3.- S.67-70.
 38. **İtaliyan şlyapası; Dodaq qaçdı: hekayələr** / Xəlil Zahid // Ulduz .-2002.- №12.- S.88-89.

2003

39. **Gülsün təzə ilimiz: şeir**/ Xəlil Zahid //Azərbaycan müəllimi.- 2003.- 27 dekabr.- S.8.

2009

40. **Tənbəllər; Dostum Marif; Sərçə və cücə; Dəcəl çəpiş; Zarafatçıl qoca; Kələkbaz; Fərid; Araba kölgəsi; Günəş və buludlar; Kirpi və dana ; Dələ və balıq; Aylar; Ququşu; Hiyləgər tülkü; Dəvə və qanqal; Qaz tükü; Söhbət; Gizlənqaç; Balina; Ağcdələn: şeirlər** / Xəlil Zahid //Mədəniyyət.- 2009.- 30. sentyabr.- S.6.

2011

41. **Hamı yatır: şeir** /X.Zahid // Kaspi.- 2011.- 29-31 yanvar.- S.16.

2014

42. **Qoşqarın hədiyyəsi, Qoşqara hədiyyə: hekayə** / Zahid Xəlil //Ədəbiyyat qəzeti.- 2014.- 26 İyul.- S.1.

2015

43. **Nağıllar:** / ZahidXəlil // Göyərçin.- 2015.- №11.- S.12-13.

2016

44. **Arifin yuxusu:** hekayə / Zahid Xəlil //Göyərçin.- 2016.- №4.- S.5.

2017

45. **Çəmən; Pişən; Tut-bit; May; Sərçələrin nəğməsi; Ləpələr; Yay:** şeirlər / Zahid Xəlil // Göy qurşağı .-2017.- №2.- S.9.
46. **Nəticəm Zaura:** şeirlər / Zahid. Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.- 2017.- 24 iyun.- S.14.
47. **Bizim Bakı bulvarı:** şeirlər /Zahid Xəlil // Kaspi.-2017.- 1-3 iyul.- S.22.
48. **Qarğaların dostluğu :** Uşaq üçün hekayələr / Zahid Xəlil //Ədəbiyyat qəzeti .- 2017.- 9 dekabr.- S.8-9.

2018

49. **Uşaqlığını yazan şair:** şeir / Zahid Xəlil //Ədəbiyyat qəzeti.- 2018.- 18 avqust.- S.18.

2020

50. **Poladın arxasınca...** şeir / Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.-2020.- 24 avqust.- S.10.
51. **Otuz il əsir qaldın erməninin əlində, Quşların oxumadı Azərbaycan dilində!; Kəlbəcərdən qovulan erməni; Laçın; Ağdamım, ağ şəhərim;** şeirlər/ Zahid Xəlil //Ədəbiyyat qəzeti.- 2020.- 3 dekabr.- S.11.

2021

52. **Şair Musa Yaqub:** şeir /Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.- 2021.- 15 iyun.- S.9.
53. **Atalar və oğullar:** Allaşükür Ağanın şeirləri haqqında qeydlər / Zahid Xəlil //Ədəbiyyat qəzeti.- 2021.- 2 oktyabr.- S.21.
54. **"Dəmir yumruq dastanı" kitabının ikinci hissəsindən səhifələr: "Dəmir yumruq"un səsi; Qarabağın yolları; Füzulinin məzarı yəqin, gül-çiçək açdı;** şeirlər/ Zahid Xəlil // **Ədəbiyyat qəzeti.**- 2021.- 20 noyabr.- S.20.

2022

55. **Dastanından Vətən:** şeir / Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.- 12 fevral.- S.21.
56. **Şeirimə gəldi bahar nəfəsi; Gözəl Şuşa; Şuşa yenə nazlanır; Xarıbülbulün sevgisi; Xankəndi:** Şuşa şeirləri / Zahid Xəlil // 525-ci qəzet.- 2022.- 6 may.- S.12.
57. **9 nömrəli futbolçu:** hekayə / Zahid Xəlil // Savalan.- 2022.- 15-16 noyabr.- S.8.
58. **Şuşa- Xonça şəhər:** Şuşa şəhərin təsviri / Zahid Xəlil //Göy qurşağı.- 2022.- 5-9 oktyabr.-S.14.
59. **Şuşanın uşaqları:** şeir /Zahid Xəlil // Göy qurşağı.- 2022.- 5-9 oktyabr.- S.14.
60. **Dəmir yumruq:** şeir / Zahid Xəlil // Göy qurşağı.- 2022.- 5-9 oktyabr.- S.15.
61. **Müqəddəs sevgi:** şeir / Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.- 3dekabr.- S.10.
62. **Ali Baş Komandan:** şeir / Zahid Xəlil // Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.- 3 dekabr.- S.10.

Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında kitablarda**1980**

63. **Ağayev, Ə.** Narahat şair qəlbi / Ə.Ağayev// Əsrin tərənnümü .- Bakı:Yazıçı,1980.-185s.
Kitabda Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında məlumat verilmişdir.

1990

64. **Anar; Məhərrəmov S.** Uşaq dünyasına qayğı / Anar; S. Məhərrəmov // Kitablar aləmində.-1990.- №1.- S.35-38.

2003

65. **Əsgərli, F.** Sənətkarın uşaq dünyası: monoqrafiya/F. Əsgərli //.- Bakı ADPU Nəşriyyatı, 2003.- 323s.

2006

66. **Yusifov, R .** Zahid Xəlil / R.Yusifov // Uşaq Ədəbiyyatı.-Bakı: Şirvan nəşr, 2006.- 200s.

2007

67. **Namazov,Q .** Zahid Xəlil /Q,Namazov// Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı.- Bakı Unveristetini nəşriyyatı, 2007.- 367s.[S.358-367]

2009

68. **Zahid Xəlilin sənət dünyası: / Zahid Xəlil;** red .: Ş.Əhmədova; X. Məmmədhüseyn qızı.- Bakı: ADPU, 2009.- 323s.

Kitabda Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında Azərbaycan və rus dillərində məqalələr toplanmışdır.

Kitabın içindəkilər: **Füzuli Əsgərli.** Zahid Xəlilin həyatı və yaradıcılığı; Uşaqları söz sehrinə salan şair; «Ballıca»; Zəngin aləm; «Salam; Cırtan!»; Balaca oxuculara yeni hədiyyə; **Əzixan Tanrıverdi:** Məzmun gözəlliyi, dil zənginliyi. **İlyas Tapdıq:** «Bizim bağçamıza bir çəmən düşüb...»; **Bilal Muradov:** Müasir nağıllar gərəkdir. **Şəlalə Nəbiyeva:** Kiçik hekayənin imkanları. **Zenfira Tahirli:** Uşaq fantaziyasının hüdudları. **Əli Rza Xələfli:** Hər kəsin bir taleyi var; Yazıçı dünyası, ömrün aynası. **Zahid Xəlil** – özü, sözü və izi; **Musa Adilov;** Vaqif Mərdanov; «Uşaq və şeir» kitabından: **Hikmət Ziya:** «Cırtanla Azmanın yeni sərgüzəştləri»; Bağçaya düşən çəmən» ; **Dursun Məmmədov:**«Uçan çıraqlar» haqqında söz: **Aydın Hacıyev:** «Uçan çıraqlar»;Yeni uşaq obrazları axtarışında. **Kamil Quliyev:** «Göydən üç alma düşdü». **Hidayət:** Dünyanın ən balaca nağılları. **Mehparə Əlizadə:** Ömür kitabından səhifələr. **Qəşəm İsabəyli:** Görkəmli söz ustası – Zahid Xəlil. **Rafiq Yusifov:** Mövzuya sədaqət; Zahid Xəlil dünyası. **Ələmdar Quluzadə:** Ürəyində «Çıraqlar» yandıran şair. **Ramin Əhmədov:** Şair – alim xoşbəxtliyi. **Allahverdi Eminov:** Rənglərin dünyası.**Aydın Mahmudov:** «Mən rənglər tanıyıram»; **Aydın Babayev:** O, bizim də fəxrimizdir. **Rahid Rəsulzadə:** «Quşlar, quşlar...»; **Həyat Rüstəməzadə:** Sənətkar ömrünün səhifələri; Müasir uşaq nağıllarının yaradıcısı. **Həyat Rüstəməzadə;** **Aysel Mehdiyeva:** Sənətkarın uşaq dünyası;Orxanın sərgüzəştləri. **Həyat Rüstəməzadə;** **Almaz Muradova:** Uşaqların şeir dünyası; Bahar ətirli şeirlər. **Fəxrəddin Yusifov:** Sehrli dünyanın bələdçisi. **Səlim Əzimov:** Uşaqların – oxucuların sevimlisi Zahid

Xəlil. **Ümidvar İmanov**: «Günəbaxanlar böyüyəcək». **Bilal Həsənli**: «Çıraq nənənin nağılları». **Soltan Əliyev**: Uşaqlar üçün yeni əsər. **Soltan Əliyev, Mətləb Nağıyev**: Uzunömürlü əsər; Baş redaktordan; Ümumittifaq nəşriyyatlarında. **Rəşid Mahmudov**: Bu xeyirxahdünya. **Aysel Mehdiyeva**: Uşaqların sevimli sənətkarı. **Xalidə Əzizova**: Hər dövrün öz Cırtanı. **Bəhram Cəfəroğlu**: Uşaqlara hədiyyə. **Fəxrəddin Fərzəliyev**: Folklor qəhrəmanları arasında. **Elman Əbdülov; Şamxəlil Məmmədov**: Ömrü sözə köçürülmüş sənətkar. **Teyyub Mənsimoğlu**: «İki şeir» kitabı, İki hədiyyə. **Cəmilə Məhərrəmov**: Uşaqların sevimli şairi; Deyilən söz yadigardır; Zahid Xəlil – 50; Zahid Xəlil – 60. **Игорь Мотяшов**: На рукопись книги З.Халила «Здравствуй; Джиртан»; Слова из песни; **Марианна Ямпольская**: Вырастут подсолнушки. **Тофик Агаев**: «И вернусь под утро я с звездой в кармане». **Марина Власова**: Услышать птичьи голоса. **Наталья Филонова**. Люди треугольной страны; Диалог Захид Халила и Юрия Кушака.

2012

- 69. Əsgərli, F.** Sehrli dünyanın memarı: / F. Əsgərli ; red.: Şəfa Əhmədova
Xuraman Məmmədhüseyn qızı . – Bakı: Pedaqoji Universitetin nəşri, 2012.- 444s.

Kitabda Zahid Xəlilin anadan olmasının 70 illik yubileyi münasibətilə və hyat yaradıcılığı haqqında məlumat verilmişdir.

Kitabın içindəkilər: Giriş. **I FƏSİL:** Uşaqları söz sehrinə salan şair. **II FƏSİL:** Həm də, böyüklərin həmdəmi. **III FƏSİL:** Uşaq şeirləri musiqi qanadlarında. **IV FƏSİL:** Milli uşaq nəsrinin novatoru. **V FƏSİL:** Milli uşaq ədəbiyyatımızda ilk macəra roman janrı. **VI FƏSİL:** Uşaq dramaturgiyasının inkişafında fəaliyyəti: **VII FƏSİL:** Qarşılıqlı ədəbi əlaqələrin, bədii tərcümənin inkişafında rolu: **VIII FƏSİL:** Azərbaycan-rus ədəbi tənqidi bədii yaradıcılığı haqqında; **N ə t i c ə;** İstifadə olunmuş ədəbiyyat; Müsahibələri; Azərbaycan yazıçılarının VII qurultayında məruzəsi; Azərbaycan yazıçılarının X qurultayında çıxışı; Məktublar; Teleqramlar; Çap olunmuş əsərləri; Həyat və yaradıcılığına həsr edilmiş məqalələr; Rus ədəbi tənqidi Zahid Xəlilin yaradıcılığı haqqında.

Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında dövrü mətbuatda**1988**

70. **Tofik, M.** Müasir nağıllar: Zahid Xəlil yaradıcılığında / Mahmud Tofik// Azərbaycan.- 1988.- №3.- S.188-189.
71. **Hacıyev, A.** Cırtanın gözü ilə görünən dünya : Yazıçı Zahid Xəlilin Azərbaycan dövlət mükafatına təltif olunması münasibətilə /A.Hacıyev //Azərbaycan müəllimi.- 1988.- 6 aprel.- S.5

1990

72. **Əhmədov, R.** Şair, alim xoşbəxtliyi : Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında / R. Əhmədov //Azərbaycan müəllimi.- 1990.- 5 dekabr.- S.4

1992

73. **Hikmət, Z.** Baxçaya düşən çəmən: Zahid Xəlil - 50 / Z. Hikmət //Ədəbiyyat qəzeti.-1992.- 27 mart.- №19.- S.7.

2002

74. **Yusifov, R.** Mövzuya sədaqət: Tanınmış şair Zahid Xəlil haqqında / R. Yusifov //Ədalət qəzeti.- 2002.- 29 mart.- S.3
75. **Ağayev, Ş.** Dünyanın ən balaca nağıllarını yaradan insan: Şair Zahid Xəlil /Ş. Ağayev//Təhsil.- 2002.- 6 aprel.- S.7.

2008

76. **Sabutay** Uşaq ədəbiyyatı böyük düşüncələrin məhsuludur: Şair Zahid. Xəlillə müsahibə / Sabutay //Mədəniyyət.- 2008.- 12 iyul.- S.13.

2012

77. **Günel, G.** Zahid Xəlil “Sehrli dünyanın memarı” kimi /Günel Günel //525-ci qəzet.- 2012.- 18 yanvar.- S.7
78. **Əsgərli, F.** Ədəbi –elmi fikrin tanınmış siması Zahid Xəlil-70 / F.Əsgərli //Azərbaycan müəllimi.- 2012.- 4 may.- №17.- S.5.
79. **Əlifov, Ş.** Zahid Xəlil dünyasına səyahət / Ş. Əlifov //Kredo.- 2012.- 9 iyun.- S.11
80. **Seyidzadə, T.** Qələmin iti olsun, Zahid müəllim! /T.Seyidzadə, //Azad Azərbaycan.- 2012.- 10 aprel.- S.7.

2013

81. **Sadiqov, F.** Zahid Xəlilin uşaq şeirlərində tərbiyə probleminin qoyuluşu / F.Sadiqov //Naxçıvan Müəllimlər institutunun xəbərləri.- 2013.- №2.- fevral .- S.8-14.

2020

82. **Bayramova, S.** Zahid Xəlil - uşaq ədəbiyyatının böyük ismi /S.Bayramova //Ədəbiyyat qəzeti.- 2020.- 5 iyun.- S.31.
83. **Əhməd, S.** Uşaqlığımın, gəncliyimin Zahid Xəlili / S. Əhməd //Ədəbiyyat qəzeti .- 2020.- 19 iyun.- S.25.

2022

- 84. Mətanət, V.** Zahid Xəlilin "Dəmir yumruq": Zahid Xəlil – 80 /V. Mətanət //Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.-12 fevral.- S.20-21.
- 85. Zahid Xəlilin** "Dəmir yumruq dastanı"nda vətən: Zahid Xəlil – 80 //Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.- 12 fevral.- S.20-21.
- 86. Quliyeva, S.** Uşaq ədəbiyyatının cəfəkeşi Zahid Xəlil /S.Quliyeva // Ədəbiyyat qəzeti.- 2022.- 2 aprel.- S.18.

**Ön söz yazdığı, tərtib etdiyi, redaktoru olduğu, rəy verdiyi və müsahibələri
Kitablar**

1986

- 87. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı tarixi:** Dərs vəsaiti / F. Fərhadov, A. Hacıyev; red. Zahid. Xəlil; rəy. N.Axundov .- Bakı: [n.y.y.],1986.- 108s.
- 88. Eldar, B.** Allı qız, ballı qız, xallı qız: şeirlər / B. Eldar; tərt ed. və ön söz. Zahid Xəlil.- Bakı: Gənclik,1986.- 115s.
- 89. Əlizadə, A.** Ətirli kəpənək: şeirlər / A. Əlizadə; rəy. Zahid.Xəlil.- Bakı: Gənclik,1986.- 38 s.

1987

- 90. Oxu:** Onbirillik məktəbin III sinfi üçün sınaq dərslisi /Yəhya Kərimov; M. T. Səfərov; elmi red. Zahid. Xəlil, rəy. M. İ. Pirimov.- Bakı: Maarif,1987.- 223s.

1988

- 91. Oxu:** Onbirillik məktəbin III sinfi üçün sınaq dərslisi /tər.et.Y.Ş.Kərimov, M.T. Səfərov; rəy. M.İ.Pirimova; red. Zahid.Xəlil.- Bakı: Maarif,1988.- 223s.
- 92. Oxu:** Onbirillik məktəbin IV sinfi üçün dərs vəsaiti /N. Kazımov; red. Zahid.Xəlil.- Bakı: Maarif,1988.- 320s.

1992

- 93. Əlioğlu, Ə.** Xortumsuz fil: şeirlər, poemalar /Ə. Əlioğlu; rəy. Zahid.Xəlil.- Bakı: Gənclik, 1992.- 48 s.

1994

- 94. Azad, M. Gözlərimin içinə bax:** hekayə /M. Azad; red, ön sözün müəl. Zahid.Xəlil.- Bakı: ADPU, 1994.- 56s.

1997

- 95. 1970-80-ci illər Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı:** Metodik vəsait /C.Məhərrəmova; Elmi red.: Zahid. Xəlil; Rəyçilər: Z.Tahirli, A.Əliyev.- Bakı:1997.- 42s.

1998

- 96. Oxu:** 2-ci sinif ümumtəhsil məktəbləri üçün dərslük /A.A. Abdullayev, N. M. Xudiyev, Ə. Ə. Abdullayeva; elmi red.: Zahid. Xəlil.- Bakı:1998.- 240s.

2001

- 97. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı müntəxabatı:** XIX-XX əsrlər: Uç cildə: Dərs vəsaiti /toplayanlar, tərtib edənlər. X. Məmmədov, A. Həsənov; red.T. Əhmədov, İ. Qəribli; rəyçilər. Zahid. Xəlil, A. Hacıyev.- Bakı: Nasir, 2001.- 538s.
- 98. Orta məktəbdə S.Ə. Şirvani əsərlərinin dilinin öyrədilməsi:** metodik vəsait /F. Yusifov elmi red. A. Hacıyev // rəyçilər Zahid. Xəlil, B. Muradov .- Bakı: ADPU, 2001.-65s.

2002

- 99. Uşaq ədəbiyyatı:** Ali və orta ixtisas məktəbləri üçün dərs vəsaiti / R.Yusifov; //elmi red. Zahid.Xəlil.- Bakı:Təhsil, 2002.- 268s.

2006

- 100. Uşaq ədəbiyyatı:** Ali və orta ixtisas məktəblərinin tələbələri üçün dərslük /R.Yusifov; elmi red. Zahid. Xəlil; rəyçilər M. Qasımlı, Ş. Məmmədov.-Bakı: Şirvanəşr, 2006.- 268s.

2008

- 101. Ədəbiyyatın tədrisi metodikası:** Filologiya fakültəsi bakalavr pilləsi tələbələri üçün dərs vəsaiti /F. Yusifov; elmi red. Zahid Xəlil; rəyçi: P. Əliyev, R. Ağayev .-Bakı: 2008.-154s.
- 102. İfadəli oxu:** Pedaqoji universitet və institutların pedaqoji fakültələri üçün dərs vəsaiti /F. Yusifov; elmi red. Zahid Xəlil; rəyçilər F. Əsgərli, P. Əliyev.- Bakı:s.n, 2008.-123s.
- 103. Münis, G. Lalə gülünün sirri:** şeir /G.Münis, red.: Zahid.Xəlil.- Bakı: MBM, 2008.-56s.

2009

- 104. Ədəbiyyatın tədrisi metodikası:** Filologiya fakültəsi bakalavr pilləsi tələbələri üçün dərs vəsaiti /F. Yusifov; elmi red. Zahid Xəlil; rəy. H. Balıyev, Y. Aslanov.- Bakı: ADPU; 2009.- 62s.

2012

- 105. Anam həmişə dua edərdi ki... :** Müsahibimiz tanınmış şair Zahid Xəlildir/ Zahid Xəlil; müsahibəni apardı S.Hüseynoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2012.- 13aprel.- S.5-6.
- 106. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı:** İbtidai sinif müəllimliyi ixtisası üçün dərs vəsaiti /A. Ş. Əhmədova; elmi red. Zahid Xəlil.- Bakı: Elm və təhsil,2012.-120s.
- 107. Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı:** Dərs vəsaiti /T. Salamoğlu ; elmi red. H. Qasimov ; ön söz .müə. N. Nəcəfov ; rəyçi. Zahid. Xəlil.-Bakı:s.n, 2012.- 312s.

2013

- 108. Bilirsiniz, indiki uşaqlar niyə kitab oxumur..?:** Cəsarətlə deyə bilərəm ki, son 5-6 ildə nəşr olunan ibtidai sinif dərslikləri səviyyəsində dərsliklərimiz olmayıb" /Zahid Xəlil; müsahibəni apardı Q. Xaçınçaylı // Həftə içi.- 2013.- 6 noyabr.- S.7.

2014

- 109. Məktəbdə Nəsimi əsərlərinin məzmununun öyrədilməsi:** Dərs vəsaiti / F. Yusifov; elmi, red. H. Balıyev; rəy. Zahid Xəlil, B. Muradov, F. Əsgərli .- Bakı: ADPU, 2004.-76s.
- 110. Uşaq gülürsə, bəşəriyyət gülür** /Zahid Xəlil; müsahibəni apardı S. Hüseynoğlu // Ədəbiyyat qəzeti.- 2014.- 5 sentyabr.- S.1; 8-9.

2015

- 111. Bir alim ömrünün hekayəti:** Füzuli Əsgərlinin monoqrafiyaları / tərt. ed.Ş Əhmədova; red. Zahid Xəlil.- Bakı: Prdaqoji Universiteti, 2015.- 285s.

2017

- 112. Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı:** Teymur Elçin dərs vəsaiti / T. S. Əliyeva; red. Zahid Xəlil.- Bakı: s.n, 2017.- 153s.
- 113. Ədəbiyyatın tədrisi metodikası:** Ali məktəblərin filologiya fakültəsi bakalavriat təhsil səviyyəsi tələbələri üçün dərslik / F.Yusifov; elmi red. Zahid Xəlil.- Bakı: Skye, 2017.- 303s.
- 114. Uşaq ədəbiyyatı:** Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı antologiyası: 3 cilddə /dərs vəsaiti toplayan, transliterasiya və tərt edən. Ş. N. Məmmədova; red. Zahid Xəlil.- Bakı: ADPU, 2018.- 294 s.

115. Öz içimdəki uşağa borcluyam /Zahid Xəlil; müsahibəni apardı N. Nur //Ədəbiyyat qəzeti .- 2018.- 9 sentyabr.- S.4-5.

116. Ədəbiyyatın məktəbdə öyrədilməsi: Metodik vəsait /S. Hüseynoğlu ; elmi red. Zahid Xəlil.- Bakı: n. y.y., 2019.- 263s.

2020

117. Cəh-cəh: şeirlər / R.Yusifov ; red. Zahid Xəlil.- Bakı: ADPU, 2020.- 198s.

118. Elmin və sənətin ucalığında: Rafiq Yusifovun yaradıcılığı haqqında məqalələr /elmi red. Zahid. Xəlil Bakı: ADPU, 2020.- 511s.

2021

119. Bu gün uşaqları təəccübləndirmək çox çətindir: /Zahid Xəlil; müsahibəni apardı Ş. Əliqızı //İki sahil.- 2021.- 28 iyul.- S.17.

2022

120. Bu gün proses çox pərakəndədir: Müsahibimiz YAP veteranlar şurasının üzvü, yazıçı, filologiya elmləri doktoru, professor Zahid Xəlildir /Zahid Xəlil; müsahibəni apardı Y. Bayramova //Yeni Azərbaycan.- 2022.- 23 noyabr.- S.7.

121. Əsərləri toplusu: uşaqlar və yeniyetmələr üçün: 2 cildə /Q. İsabəyli; red.: N. Məmmədli, M. İsmayıl, Zahid Xəlil; ön söz G. Qarayeva; rəs.: Ə. Həsən, H.Həsən, Q. İsabəyli.- Bakı: Şirvanəşr, 2022.- 702 s.

Tərcümələri

Kitablar və dövri mətbuatda

1979

- 122. Georgi, Georgiu. Katinkus:** hekayə / Georgiu Georgi; tərc. ed. Zahid Xəlil // Azərbaycan müəllimi.- 1979. -28 mart
- 123. Korinets, Yuri. Aylar: şeirlər** / Yuri Korinets; tərc. ed. Zahid Xəlil // Azərbaycan müəllimin .-1979.- 28 mart.
- 124. Mironov F. Moldova nəğmələri:** şeirlər / F.Mironov; tərc. ed. Zahid Xəlil // Azərbaycan müəllimi .- 1979. - 28 mart.

1983

- 125. Yuri Kuşak . Qonaq gedir ağ gəmi:** şeirlər / K.Yuri; tərc. ed. və tərt. və ön sözün müəll. Zahid Xəlil, red.: M.Namaz.- Bakı: Gənclik, 1983. - 91s.

Mündəricat

Tərtibçidən.....	1
Zahid Xəlilinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri.....	2
Füzuli Əsgərli. Ədəbi-elmi fikrin tanınmış siması.....	3
Görkəmli şəxslərin Zahid Xəlil haqqında fikirləri.....	6
Zahid Xəlilin yaradıcılığında seçmə şeirlər.....	11
Zahid Xəlilin əsərləri Kitabları.....	16
Dövri mətbuatda dərc edilmiş əsərləri.....	22
Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında kitablarda.....	24
Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında dövi mətbuatda.....	26
Ön söz yazdığı, tərtib etdiyi, redaktor olduğu rəy verdiyi və müsahibələri.....	28
Tərcümə etdiyi kitablarda və dövi mətbuatda.....	30

Köməkçi göstəricilər

Zahid Xəlilin əsərlərinin adlar göstəricisi.....	31
Dövri mətbuatda dərc edilmiş əsərlərinin əlifba göstəricisi.....	32
Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında yazılan kitabların əlifba göstəricisi.....	34
Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında dövi mətbuatda əlifba göstəricisi.....	35
Ön söz yazdığı, tərtib etdiyi, redaktor olduğu və rəy verdiyi kitabların əlifba göstəricisi.....	35
Tərcümə etdiyi kitablarda və dövi mətbuatda əlifba göstəricisi.....	36

KÖMƏKÇİ GÖSTƏRİCİLƏR**Kitablarının əlifba göstəricisi**

A	
Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı antalogiyası.....	26
B	
Ballı və xallı.....	23
Balıca və fındıqburun, dəmirdaban, şeşəbiğ haqqında nağıllar	9
Bülbülün səsi və Aytac: nağıl.....	16
Ç	
Çərpələng.....	24
Çıraqnənənin nağılları.....	10
Cırtanla Azmanın yeni sərgüzəştləri: povestlər , hekayələr.....	12
D	
Dəmir yumruq dastanı.....	27
Doğdu günəş qırmızı.....	11
Dünyanın ən balaca nağılları.....	15
Ə	
Ədəbiyyat – Sonuncu güllə.....	25
G	
Göydən üç alma düşdü.....	6
Günəş,dəniz və insan.....	5
Q	
Qarısqalar.....	3
Quşlar quşlar.....	7
M	
Mavi dəniz üzərində.....	13
Mən rəngləri tanıyıram.....	4

O	
Odlar yurdunun paytaxtı.....	14
S	
Seçilmiş əsərləri.....	18,19,20,21,22
Sevdiyim rəng.....	2
T	
Torağaylar oxuyur.....	8
U	
Uçan Çıraqlar.....	1
Uşaq ədəbiyyatı.....	17

Dövri mətbuatda dərc edilmiş əsərlərinin əlifba göstəricisi

A	
Ali Baş Komandan.....	62
Anama.....	28
Arifin yuxusu.....	44
Atalar və oğullar.....	53
At.....	35
B	
Babalara çatmışdıq.....	32
Baba ilə nəvə söhbəti.....	33
Bizim Bakı bulvarı.....	47
Ç	
Çəmən; Pişən; Tut-bit; May; Sərçələrin nəğməsi; Ləpələr; Yay:.....	45
Çəpiş.....	34
Çıraq nənin nağılları.....	31
D	
Dastanından Vətən.....	55
Dağ çayı.....	29
Dəmir yumruq.....	60
"Dəmir yumruq" dastanı" kitabının ikinci hissəsindən səhifələr: "Dəmir yumruq"un səsi; Qarabağın yolları; Füzulinin məzarı yəqin,gül-çiçək açdı;.....	54
9 nömrəli futbolçu.....	57
G	
Gülsün təzə ilimiz.....	39
H	
Hamı yatır.....	41
X	
Xankəndi.....	56
Xor sözdən söz düzəldək.....	36
İ	
İtaliyan şlyapası; Dodaq qaçdı.....	38
Q	
Qarabağın dostluğu.....	48
Qazı və şeytan; Teymurləngin nağılı.....	37
Qoşqarın hədiyyəsi.....	42
N	
Nağıllar.....	43
Nəticəm	
Zaura.....	46

M

Müqəddəs sevgi.....61

O

Otuz il əsir qaldın erməninin əlində Quşların oxumadı Azərbaycan dilində!

Kəlbəcərdən qovulan erməni; Laçın;

Ağdamım, ağ şəhərim.....51

Ö

Ölümə qalib gələn sevgi.....41

Ördək balası.....30

P

Poladın arxasınca.....50

Ş

Şair Musa Yaqub.....52

Şeirlər.....43

Şeirimə gəldi bahar nəfəsi; Gözəl Şuşa; Şuşa yenə nazlanır; Xarıbülbulün sevgisi.....56

Şuşa- Xonça şəhər.....58

Şuşanın uşaqları.....59

T

Tənbəllər; Dostum Marif; Sərçə və cücə; Dəcəl çəpiş; Zarafatçıl qoca; Kələkbaz;Fərid;

Araba kölgəsi; Günəş və buludlar; Kirpi və dana ; Dələ və balıq ; Ayılar; Ququşu; Hiyləgər

tülkü; Dəvə və qanqal; Qaz tükü; Söhbət; Gizlənqaç; Balina;

Ağcadə.....40

U

Uşaqlığını yazan şair.....49

Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında yazılan kitabların əlifba göstəricisi**A**

Ağayev,Ə.....63

Anar; S, Məhərrəmov.....64

Ə

Əsgərli, F.....65,69

N

Namazov ,Q67

Y

Yusiföglu ,R.66

Z

Zahid Xəlilin sənət dünyası.....68

Zahid Xəlilin həyat və yaradıcılığı haqqında dövi mətbuatda əlifba göstəricisi

A	
Ağayev , Ş.....	75
B	
Bayramova, S.....	82
Ə	
Əhmədov, R	72
Əhməd, S.....	83
Əlifoğlu, Ş.....	79
Əsgərli, F.....	78
G	
Günel , G.....	77
H	
Hacıyev , A.....	71
Hikmət , Z	73
Q	
Quliyeva, S.....	86
M	
Mətanət , V.....	84
S	
Sabutay.....	76
Sadiqov , F.....	81
Seyidzadə,T	80
Y	
Yusifov , R.....	74
T	
Tofik, M.....	70
Z	
Zahid,Xəlil.....	85

**Ön söz yazdığı, tərtib etdiyi, redaktor olduğu və rəy verdiyi və müsahibələri
Kitablarda dövrü mətbuatda əlifba göstəricisi**

A	
Anam həmişə dua edərdi ki.....	105
Azad, M. Gözlərimin içinə bax.....	94
Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı müntəxabatı.....	97
Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı tarixi.....	87
Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı.....	106,112
B	
Bilirsiniz, indiki uşaqlar niyə kitab oxumur.....	108
Bir alim ömrünün hekayəti.....	111
Bu gün uşaqları təəccübləndirmək çox çətindir.....	119
Bu gün proses çox pərakəndədir.....	120
C	
Cəh-cəh: şeirlər.....	117
E	
Eldar, Baxış. Allı qız, ballı qız, xallı qız.....	88
Elmin və sənətin ucalığında.....	118
Ə	
Ədəbiyyatın məktəbdə öyrədilməsi.....	116
Ədəbiyyatın tədrisi metodikası.....	101,104,113
Əlioğlu, Ə.Xortumsuz fil.....	93
Əlizadə, A. Ətirli kəpənək.....	89
Əsərləri toplusu.....	121
Ətirli kəpənək.....	88
İ	
İfadəli oxu.....	102
M	
Məktəbdə Nəsimi əsərlərinin məzmununun öyrədilməsi.....	109
Müasir Azərbaycan ədəbiyyatı.....	107
Münis, G. Lalə gülünün sirri.....	103
1970-80-ci illər Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı	95
O	
Oxu.....	90,91,92,96
Orta məktəbdə S.Ə.....	98
Ö	
Öz içimdəki uşağa borcluyam.....	115
S	
Səhər. Gözlərimin içinə bax.....	93
U	
Uşaq ədəbiyyatı.....	99,100,114
Uşaq gülürsə, bəşəriyyət gülü.....	121

Tərcümə etdiyi kitablarda və dövri mətbuatda əlifba göstəricisi

G	
Georgi Georgiu. Katinkus: hekayə.....	122
K	
Korinets Yuri .Aylar: şeirlər.....	123
M	
Mironov F.Moldova nəğmələri.....	124
Y	
Yuri Kuşak . Qonaq gedir ağ gəmi.....	125